

วารสาร

รัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ

Journal of Wisdom in Political Science and Multi-disciplinary Sciences

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-สิงหาคม 2564
Vol. 4 No. 2 July-August 2021

ISSN : 2730-2970

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ

Journal of Wisdom the Political Science and Multi-
Disciplinary Sciences

กำหนดการเผยแพร่

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาปรัชญา และนิติศาสตร์ ตลอดจนบทความวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม

บรรณาธิการ

ผศ.(พิเศษ) พล.ต.ท.ดร.สันฐาน ชยนนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.วิจิตรา ศรีสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.พ.ต.ท.ดร.ไวพจน์ กุลชัย

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ทิฆัมพร พันลึกเดช

มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

ผศ.ดร.จิรัฐ ชวนชม

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ดร.ธรวิดา สุวรรณรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นางสาววาสนา อันป้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นายรามิล จิรัฐพิชขามญษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขานุการ : นางสาวจุฑา เนียมหอม ศิลปกรรม : นายลิขิต เก็ดมงคล

บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ

890/269 ถนน พระราม 3 แขวงบางโพงพาง เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
10120

<http://so1.tci-thaiko.org/index.php/WPSMS/index>

E-mail : sunthan.chayanon@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

พระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปวิสิโก), รศ.ดร.

รศ.ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ผศ.พ.ต.ท.ดร.ไวพจน์ กุลาชัย

ดร.ทิฆัมพร พันลึกเดช

พ.ต.อ.ดร.สุริยะ ประกายสารก

ดร.จักรวาล สุขไมตรี

เสาวภา ไพทยวัฒน์

ผศ.ดร.บารมีบุญ แสงจันทร์

ดร.สืบสวัสดิ์ วุฒิวิธินธุ์

ดร.กิตติวรรณ กัลยาณมิตร

ดร.ธวัชดา สุวรรณรัตน์

ดร.สันหนัฐ จักรภัทรวงศ์

ผศ.ดร.องค์อร สงวนญาติ

ผศ.ดร.จิรัฐ ขวนชม

พล.ต.ต.ดร.ปรีดา สถาวร

พล.ต.ต.ดร.คมสัน สุขมาก

พ.ต.อ.ดร.ฤทธิ์ชัย ช่างคำ

ดร.ณัทกิจพัฒน์ หอมวิจิตรกุล

นางสาวจิตาภา บัวใหญ่รักษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการฉบับนี้ เป็นวารสาร ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - สิงหาคม 2564 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากลกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดเพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 5 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถามและการสัมภาษณ์ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงานทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วนมีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจขอขอบคุณคณาจารย์นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการและขอขอบคุณกองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พลตำรวจโท ดร.สันฐาน ชยนนท์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ	ก
ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ข
บทบรรณาธิการ	ค
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนคร ในภาคตะวันออก	1
ธีระ กุลสวัสดิ์ และ สมคิด เพชรประเสริฐ	
ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง	19
จิรवारณ ทองประจวบโชค วิจิตรา ศรีสอน สันฐาน ชยนนท์ และ สุระสิทธิ์ ทิพรัตน์	
สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอ กระบุรี จังหวัดระนอง	31
อนงค์นาฏ ศรีรักภักดี จักรวาล สุขไมตรี ศิโรดมน์ ภาคสุวรรณ และ อิงอร ไผ่สุวรรณ	
บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	43
อมรเทพ วรเจริญ จักรวาล สุขไมตรี วิจิตรา ศรีสอน และ วัชรพล เกตุสุภา	
แนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพื่อลดปัญหาตลาดแรงงานของ ภาคเอกชน	56
กานติมา พงษ์นัยรัตน์	

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนคร ในภาคตะวันออก

Factors Influencing Self-Development of City Municipalities' Officers in Eastern Region

ธีระ กุลสวัสดิ์¹ สมคิด เพชรประเสริฐ²

Teera Kulsawat and Somkid Petchprasert

Received: July 12, 2021 Revised: July 22, 2021 Accepted: August 30, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออก และ 2) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนครในภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลนครในภาคตะวันออก จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) วัฒนธรรมองค์การ ด้านการควบคุมของหัวหน้างาน และด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ความพึงพอใจในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านนโยบายการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด บรรยากาศองค์การด้าน

¹คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Faculty of Political Science and Law Burapha University.
E-mail: teera@buu.ac.th งานวิจัยนี้ได้รับการทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Faculty of Political Science and Law Burapha University.
E-mail: somkid@buu.ac.th งานวิจัยนี้ได้รับการทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ขนาดและโครงสร้างองค์การ อยู่ในระดับมาก ด้านความซ้ำซ้อนของระบบงาน อยู่ในระดับมาก ด้านเป้าหมายขององค์การ อยู่ในระดับมาก ด้านแบบของความเป็นผู้นำ และด้านเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านความสมดุลในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับการพัฒนาตนเอง ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ด้านงาน และด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ตัวแบบความความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-square) เท่ากับ 2.43 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ .940 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เท่ากับ .902 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) เท่ากับ .993 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) เท่ากับ .028 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เท่ากับ .059 ตัวแปรความพึงพอใจในงาน บรรยากาศองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน และวัฒนธรรมองค์การ สามารถอธิบายการพัฒนาตนเองได้ร้อยละ 98.5

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาตนเอง ความพึงพอใจในงาน บรรยากาศองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน วัฒนธรรมองค์การ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of organizational culture, quality of work life, job satisfaction, organizational climate, and personal development among municipal personnel in the eastern region, and 2) develop a causal model of personal development among municipal personnel in the eastern region. The sample group consisted of 420 personnel working in the municipality offices in the eastern region. The adopted research instrument was a questionnaire with a 5-level gauge. The data were analyzed by using descriptive statistics and examined the structural validity of the causal relationship model by using the data analysis software package.

The research results can be concluded that 1) organizational culture in the aspects of supervisory control and participation at work was at the high level. Job satisfaction in

the aspects of working conditions, acceptance, and management policy was at the high level. Organizational climate in the aspects of size and organizational structure was at the high level, while the aspect of redundancy of the work system was at the high level, the aspect of organizational goal was at the high level, the aspects of leadership style and the communication network were at the average level. Quality of work life in the aspects of fair remuneration, safety at work, career progression, and work-life balance was at the high level, and; self-development levels physical and personality aspects, together with work and social aspects were all at the high level; 2) the causal relationship model is well-consistent with the empirical data. The relative Chi-square value is equivalent to 2.43. The Goodness of Fit Index (GFI) is equivalent to .940. The Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) is equivalent to .902. The Comparative Fit Index (CFI) is equivalent to .993. the Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) is equivalent to .028. The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) is equivalent to .059. The variables of job satisfaction, organizational climate, quality of work life, and organizational culture can explain the personal development at 98.5 percent.

Keywords: Self-Development, Job Satisfaction, Organizational Climate, Quality of Work Life, Organizational Culture

บทนำ (Introduction)

ในภาคตะวันออก มีเทศบาลนครเป็นเทศบาลขนาดใหญ่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับความผาสุกและสะดวกสบายมากขึ้น พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ มีท่าเรือขนาดใหญ่คือท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ในขณะเดียวกันพื้นที่ภาคตะวันออกยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมและศูนย์พานิชยกรรมเพื่อการส่งออกตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรัฐบาลมีแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งมีเทศบาลนครเป็นหน่วยงานที่ทำการบริหารจัดการในพื้นที่

การบริหารองค์การในปัจจุบันเน้นความสำคัญไปที่แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ด้วยการมุ่งเน้นการพัฒนาโดยใช้คนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้แนวคิดที่ว่า ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดต่อองค์การ การพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาความสามารถของตนเองให้มากขึ้น โดยเหตุที่มนุษย์เราต้องการที่จะให้ตนเองเจริญก้าวหน้า ดังนั้นทุกคนต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น Megginson & Pedler (1992) ได้อธิบายแนวทางในการพัฒนาตนเองไว้ว่า การพัฒนาตนเองจะเกิดมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง การเรียนรู้และมีแรงจูงใจที่จะผลักดัน การพัฒนาตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานที่จะส่งผลกับประสิทธิภาพในการทำงานให้มีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นการผลักดันให้บุคลากรสามารถปรับตัว และพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ใน การพัฒนาตนเองมีการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ร่างกาย สติปัญญาความเฉลียวฉลาดและทางด้านอารมณ์ (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2545) โดยองค์การจะต้องมีบทบาทในการเข้าไปผลักดันและเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาตนเองของบุคลากร ทั้งในด้านความรู้ ทักษะในการทำงาน รวมทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในองค์การให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น นอกจากผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์แล้ว บุคลากรที่อยู่ในองค์การก็จำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือด้วย โดยควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองมีความคิดที่จะปรับปรุงตนเอง ให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่า ซึ่งจะมีผลต่อสมรรถนะขององค์การ ทำให้องค์การมีพัฒนาการ มีความก้าวหน้า สามารถดำรงความเป็นองค์การอยู่ต่อไปได้ ดังนั้นองค์การควรมีบทบาทในการเข้าผลักดันและเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาตนเองของบุคลากร

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนครในภาคตะวันออก ว่ามีระดับของการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากร อันจะส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพของบุคลากรและคุณภาพขององค์การโดยรวม โดยศึกษาจากบุคลากรของเทศบาลนครในภาคตะวันออก ผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร อันจะส่งผลต่อการปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพด้วยการพัฒนาตนเอง และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของบุคลากรในวงกว้างมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียง 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครระยอง จำนวน 346 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แบบสอบถามที่ใช้ได้จำนวน 420 ฉบับ ดังนั้นเพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงนำคำตอบทั้งหมดที่ได้จาก 420 คน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย การควบคุมของหัวหน้างาน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน จำนวน 13 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .76 2) ความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย สภาพการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และนโยบายการบริหาร จำนวน 13 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .82 3) บรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย ขนาดและโครงสร้างองค์การ แบบของความเป็นผู้นำ ความไม่เข้ากันของระบบงาน เป้าหมายขององค์การ และเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร จำนวน 21 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .79 และ 4) คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย การได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ความปลอดภัยในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน และความสมดุลในการทำงาน จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .88

แบบสอบถามการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ด้านงาน และด้านสังคม จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .74

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบ

เชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ความสอดคล้องของตัวแบบที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการทดสอบมีดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มนั้นเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับตัวแปรแฝงที่กำหนดไว้หรือไม่

2. ทดสอบโมเดล พิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องดังนี้ (Hair et al., 2010, p.672) กรณีที่ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลอยู่ในช่วง 12-30 ตัวแปร ดังนี้

2.1 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามากกว่า .92 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ดัชนีวัดความสัมพันธ์ (Relative Fit Index) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามากกว่า .92 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (Standard Root Mean Square Residual: Standardize RMR) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าไม่เกิน .08 โดย CFI ไม่ต่ำกว่า .92 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.4 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ค่า RMSEA อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .07 โดย CFI ไม่ต่ำกว่า .92 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

และใช้เกณฑ์เพิ่มเติมจากที่ เสรี ชัดแจ้ง (2547, หน้า 15-42) ได้อธิบายไว้ กรณีค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญ ($p \leq .05$) ดังนี้

2.5 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ดัชนี GFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าค่าดัชนี GFI มีค่ามากกว่า .90 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.6 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) ดัชนี AGFI เป็นค่าที่ได้จากการปรับแก้ดัชนี GFI โดยคำนึงถึงขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวแปร และขนาดขององศาอิสระ ซึ่งดัชนี AGFI มีคุณสมบัติเหมือนกับดัชนี GFI ค่าดัชนีที่มีค่ามากกว่า .90 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.7 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square: χ^2 / df) เป็นค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่มีองศาอิสระไม่เท่ากัน โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 3.00

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ความพึงพอใจในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และด้านนโยบายการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$)

บรรยากาศองค์การ ด้านขนาดและโครงสร้างองค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) ด้านแบบของความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) ด้านความซับซ้อนของระบบงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) ด้านเป้าหมายขององค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และด้านเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ด้านความปลอดภัยในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และด้านความสมดุลของชีวิตในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$)

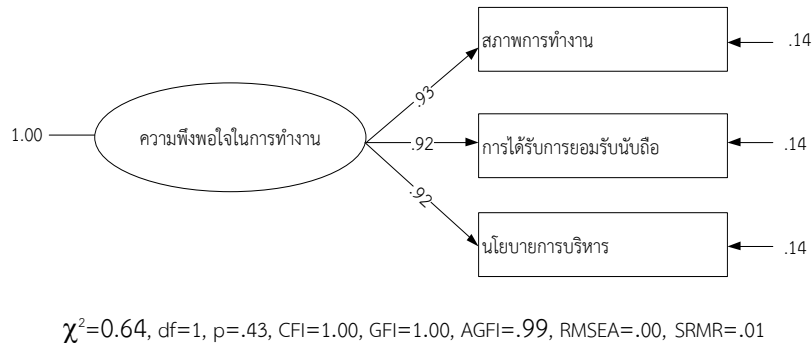
วัฒนธรรมองค์การ ในด้านการควบคุมของหัวหน้างาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$)

บุคลากรในเทศบาลนครในภาคตะวันออก มีระดับการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.00$) ด้านงาน ($\bar{X} = 3.92$) และด้านสังคม ($\bar{X} = 4.03$)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงจำนวน 5 ตัว คือ ความพึงพอใจในการทำงาน บรรยากาศองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน วัฒนธรรมองค์การ และการพัฒนาตนเอง มีผลการศึกษาดังนี้

ตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว ได้แก่ สภาพการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และนโยบายการบริหาร

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน

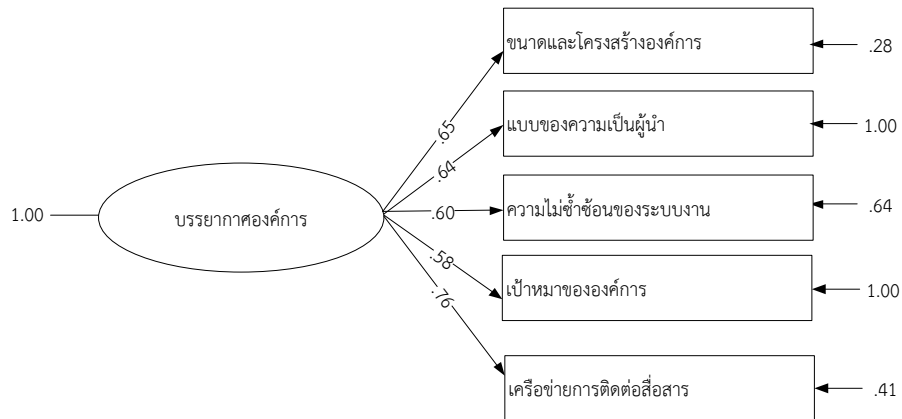
ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R ²
สภาพการทำงาน	.93**	.04	22.02	.86
การได้รับการยอมรับนับถือ	.92**	.04	23.48	.85
นโยบายการบริหาร	.92**	.04	23.48	.82

**p<.01, p<.05

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า ตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2=.64, df=1, p=.43, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=.99, RMSEA=.00, SRMR=.01$ เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตัวแบบ ปรากฏว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบ .92 ถึง .93 และทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝงความพึงพอใจในการทำงาน โดยตัวแปรสภาพการทำงานร้อยละ 86 มีความแปรผันร่วมกับความพึงพอใจในการทำงาน ตัวแปรการได้รับการยอมรับนับถือ ร้อยละ 85 มีความแปรผันร่วมกับความพึงพอใจในการทำงาน และตัวแปรนโยบายการบริหารร้อยละ 82 มีความแปรผันร่วมกับความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความพึงพอใจในการทำงาน

ตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว ได้แก่ ขนาดและโครงสร้างองค์การ แบบของความเป็นผู้นำ ความไม่ซ้ำซ้อนของระบบงาน เป้าหมายขององค์การ และเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร

$$\chi^2=2.58, df=2, p=.27, CFI=1.00, GFI=.99, AGFI=.98, RMSEA=.026, SRMR=.014$$

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ

ตารางที่ 2 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ

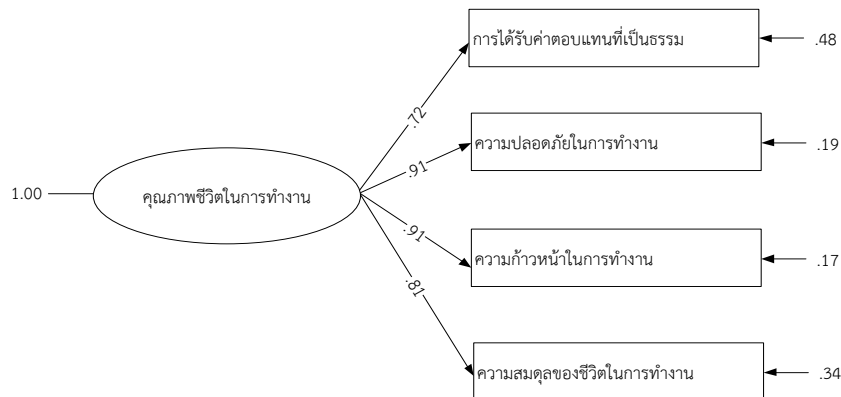
ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R ²
ขนาดและโครงสร้างองค์การ	.65**	.04	17.07	.76
แบบของความเป็นผู้นำ	.64**	.03	13.05	.65
ความไม่เข้ากันของระบบงาน	.60*	.03	12.09	.53
เป้าหมายขององค์การ	.58**	.04	13.31	.59
เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร	.76**	.04	15.43	.58

**p<.01

ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ พบว่า ตัวแบบตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2=2.58, df=2, p=.27, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=.98, RMSEA=.026, SRMR=.014$ เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตัวแบบ ปรากฏว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบ .58 ถึง .79 และทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ โดยตัวแปรขนาดและโครงสร้างองค์การ ร้อยละ 76 มีความแปรผันร่วมกับบรรยากาศองค์การ ตัวแปรแบบของความเป็นผู้นำ ร้อยละ 65 มีความแปรผันร่วมกับบรรยากาศองค์การ ตัวแปรความไม่เข้ากันของระบบงานร้อยละ 53 มีความแปรผันร่วมกับบรรยากาศองค์การ ตัวแปรเป้าหมายขององค์การ ร้อยละ 59 มีความแปรผันร่วมกับบรรยากาศองค์การ และตัวแปรเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ร้อยละ 58 มีความแปร

ผันร่วมกับบรรยากาศองค์การ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบของบรรยากาศองค์การ

ตัวแปรแฝงคุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ความปลอดภัยในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน และความสมดุลของชีวิตในการทำงาน

$$\chi^2=3.98, df=2, p=.136, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=.98, RMSEA=.049, SRMR=.013$$

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ตารางที่ 3 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแปรแฝงคุณภาพชีวิตในการทำงาน

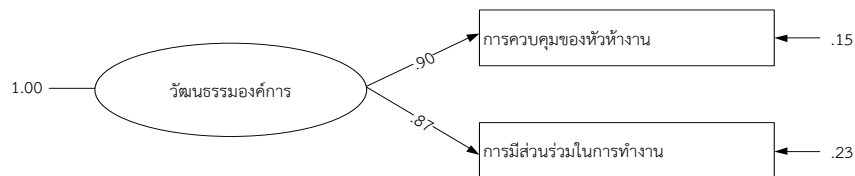
ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R ²
การได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม	.72**	.04	16.42	.52
ความปลอดภัยในการทำงาน	.91**	.04	25.75	.81
ความก้าวหน้าในการทำงาน	.91**	.04	25.75	.83
ความสมดุลของชีวิตในการทำงาน	.81**	.04	19.44	.66

**p<.01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า ตัวแบบตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2=3.98, df=2, p=.136, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=.98, RMSEA=.049, SRMR=.013$ เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตัวแบบ ปรากฏว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .72 ถึง .91 และทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝง

ความก้าวหน้าในการทำงาน และความปลอดภัยในการทำงาน มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมา คือ ความสมดุลของชีวิตในการทำงาน และการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ตามลำดับ โดยตัวแปร ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ร้อยละ 83 มีความแปรผันร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ตัวแปรความปลอดภัยในการทำงาน ร้อยละ 81 มีความแปรผันร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ตัวแปรความสมดุลของชีวิตในการทำงาน ร้อยละ 66 มีความแปรผันร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมร้อยละ 52 มีความแปรผันร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ตัว ได้แก่ การควบคุมของหัวหน้างาน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน

$$\chi^2=.16, df=1, p=.686, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=1.00, RMSEA=.00, SRMR=.003$$

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ

ตารางที่ 4 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ

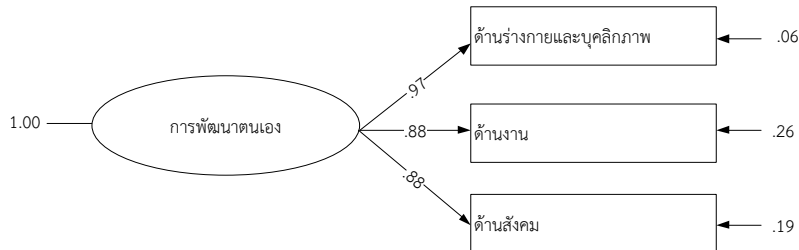
ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R ²
การควบคุมของหัวหน้างาน	.90**	.04	24.44	.82
การมีส่วนร่วมในการทำงาน	.87**	.04	22.55	.75

**p<.01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ พบว่า ตัวแบบตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2=.16, df=1, p=.686, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=1.00, RMSEA=.00, SRMR=.003$ เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตัวแบบ ปรากฏว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบ .90 และ .87 และทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝงวัฒนธรรมองค์การ โดยตัวแปรการควบคุมของหัวหน้างานร้อยละ 82 มีความแปรผันร่วมกับวัฒนธรรมองค์การ ตัวแปรการมีส่วนร่วม

ร่วมในการทำงานร้อยละ 75 มีความแปรผันร่วมกับวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การ

ตัวแปรแฝงการพัฒนาดตนเอง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว ได้แก่ ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ด้านงาน และด้านสังคม

$$\chi^2=1.24, df=1, p=.266, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=1.00, RMSEA=.024, SRMR=.024$$

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงการพัฒนาดตนเอง

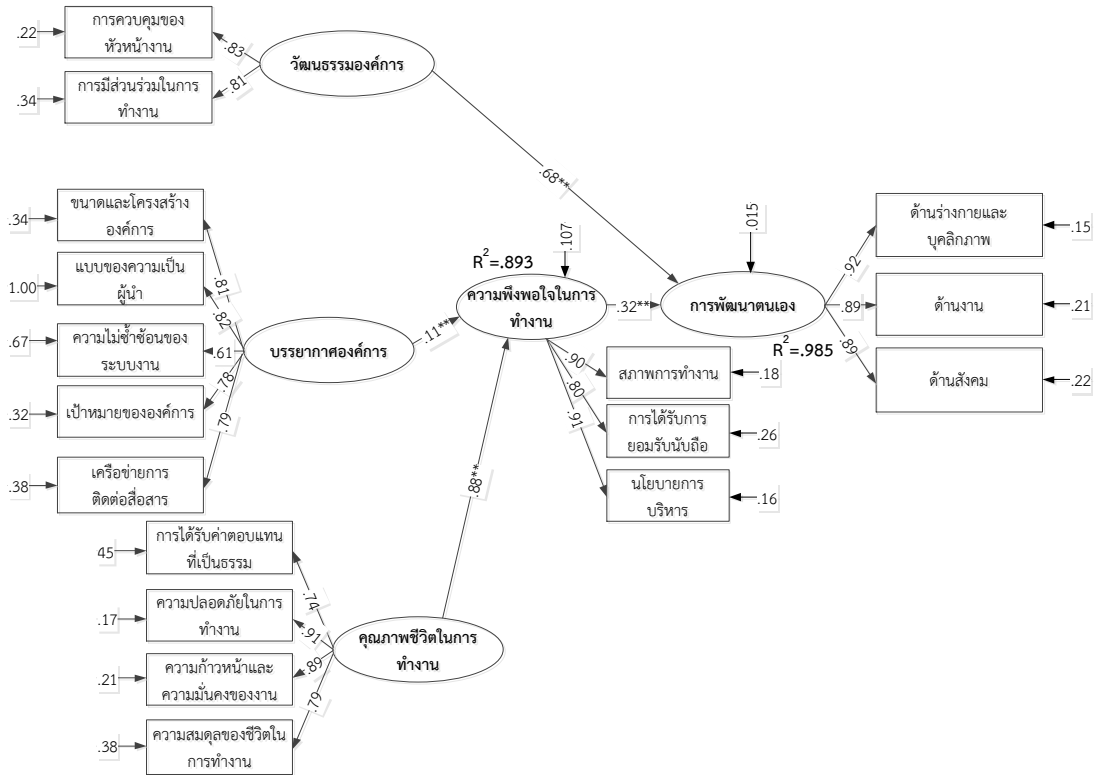
ตารางที่ 5 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแปรแฝงการพัฒนาดตนเอง

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t	R ²
ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ	.97**	.04	23.73	.94
ด้านงาน	.88**	.04	22.44	.75
ด้านสังคม	.88**	.04	22.44	.80

**p<.01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการพัฒนาดตนเอง พบว่า ตัวแบบตัวแปรแฝงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2=1.24, df=1, p=.266, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=1.00, RMSEA=.024, SRMR=.024$ เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตัวแบบ ปรากฏว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบ .88 ถึง .97 และทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝงการพัฒนาดตนเอง โดยตัวแปรการด้านร่างกายและบุคลิกภาพร้อยละ 82 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาดตนเอง ตัวแปรด้านงานร้อยละ 75 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาดตนเอง และตัวแปรด้านสังคมน้อยกว่า 80 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาดตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบการพัฒนาดตนเอง

3.โมเดลเชิงสาเหตุของการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออก

$\chi^2=226.46$, $df=93$, $CFI=0.993$, $GFI=.940$, $AGFI=.902$, $RMSEA=.059$, $SRMR=.028$

ภาพที่ 6 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 6 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแบบการพัฒนาตนเอง

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการทดสอบ
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	<3.00	2.43	ผ่านเกณฑ์
Comparative Fit Index: CFI	>.92	.993	ผ่านเกณฑ์
Relative Fit Index: RFI	>.92	.982	ผ่านเกณฑ์
Standard Root Mean Square Residual: SRMR	$\leq .08$	.028	ผ่านเกณฑ์
Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA	<.07	.059	ผ่านเกณฑ์
Goodness of Fit Index: GFI	>.90	.940	ผ่านเกณฑ์
Adjust Goodness of Fit Index: AGFI	>.90	.902	ผ่านเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออก พบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 2.43 ดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ .993 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ (Relative Fit Index: RFI) มีค่าเท่ากับ .982 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ .028 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ .059 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ .940 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ .902 และ จากผลการพิจารณาดัชนีเข้าเกณฑ์การวัดทุกเกณฑ์แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	ความพึงพอใจในการทำงาน			การพัฒนาตนเอง		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
วัฒนธรรมองค์การ	-	-	-	.68** (.09)	-	.68** (.09)
คุณภาพชีวิตในการทำงาน	.88** (.05)	-	.88** (.05)	.24** (.09)	.24** (.09)	-
บรรยากาศองค์การ	.11 (.03)	-	.11 (.03)	.04** (.02)	.04** (.02)	-
ความพึงพอใจในการทำงาน	-	-	-	.32** (.09)	-	.32** (.09)

หมายเหตุ: DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect), IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect), TE= อิทธิพลรวม (Total Effect), *p<.05, **p<.01

ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การ (TE=.68) และความพึงพอใจในการทำงาน (TE=.32) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง เรียงตามลำดับของอิทธิพล และตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน (IE=.24) และบรรยากาศองค์การ (IE=.02) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาตนเอง ผ่านตัวแปรความพึงพอใจในการทำงาน

ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณตัวแปรตามคือ การพัฒนาตนเอง มีค่าเท่ากับ .985 ($R^2=.985$) แสดงว่าตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในการทำงาน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 98.5

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ หลายตัวแปรที่ร่วมกันส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งความพึงพอใจในการทำงานนั้นได้รับอิทธิพลทางตรงจากบรรยากาศองค์การ และคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งตัวแปรแต่ละตัวจะส่งผลต่อตัวแปรต่าง ๆ เรียงตามลำดับของอิทธิพลระหว่างตัวแปร ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์การ เป็นปัจจัยลำดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คริษฐา อรุณประเสริฐ (2558) หากองค์การมีวัฒนธรรมองค์การที่ดี ก็จะส่งผลต่อการทำงานของบุคลากรในด้านที่ดี เมื่อคนรู้สึกว่าได้ทำงานในองค์การที่มีวัฒนธรรมองค์การที่ดี เอื้อต่อการทำงาน ก็จะส่งผลให้บุคลากรเกิดการพัฒนาด้านตนเองตามมาด้วย

2. ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยลำดับที่สองที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรธรณวิสา แยมเกตุ (2558) ถ้าบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความพึงพอใจในการทำงานนั้นได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยอื่นร่วมด้วย ได้แก่ บรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงาน

3. คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นปัจจัยลำดับที่สาม ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง แต่เป็นอิทธิพลทางอ้อม ที่ส่งผ่านความพึงพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรส คูหาปัญญา (2552) หากมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ก็จะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อไปยังการพัฒนาตนเองให้มากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

4. บรรยากาศองค์การ เป็นปัจจัยลำดับที่สี่ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง แต่เป็นอิทธิพลทางอ้อม ที่ส่งผ่านความพึงพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ทาฉลาด (2557) หากองค์การมีบรรยากาศองค์การที่ดี ก็จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงานก็จะส่งผลต่อไปยังการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ เรียงตามลำดับดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานเพิ่มขึ้น โดยใช้แนวทางในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเสริมสร้างความพึงพอใจจากภายใน และภายนอก โดยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงาน การปฏิบัติของหัวหน้างาน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถในการทำงาน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มระดับของการพัฒนาตนเองของบุคลากร

2. เทศบาลควรหาแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานให้กับบุคลากร ในเรื่องของการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม มาตรการความปลอดภัยในการทำงาน และให้บุคลากรมีเวลาสมดุลในการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวให้สูงขึ้นซึ่งยังสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรขึ้นไปได้อีก ซึ่งการยกระดับคุณภาพชีวิตนี้ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแล้ว ยังส่งผลโดยอ้อมทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น

3. เทศบาลควรหาแนวทางในการเสริมสร้างวัฒนธรรมในการทำงาน ในเรื่องของการควบคุมของหัวหน้างาน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น ให้ความจริงใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะช่วยเพิ่มการพัฒนาตนเองของบุคลากรให้มากขึ้น

4. เทศบาลควรหาแนวทางในการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การ เพราะบรรยากาศองค์การที่ดีจะส่งผลทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานที่ดีขึ้น และจะส่งผลต่อไปยังการพัฒนาตนเองของบุคลากรให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ ได้นำตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงาน บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในการทำงานมาเป็นตัวแปรอธิบายการพัฒนาตนเอง ซึ่งยังอาจจะมีตัวแปรอื่น ๆ อีกที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น แรงจูงใจในการทำงาน ภาวะผู้นำ ซึ่งจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยต่อไป

2. ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ซ้ำเป็นระยะ ๆ ตามเวลาที่เหมาะสม เช่น 5 ปี เพื่อตรวจสอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง เมื่อบริบทของสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ศรีฐา อรุณประเสริฐ. (2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.**
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2545). **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, สำนักอธิการบดี.
- วรรณวิสา แยมเกตุ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองในการทำงานของพนักงานธนาคารสายลูกค้าบุคคลของธนาคารเอกชนแห่งหนึ่ง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.**
- สุมาลี ท่าฉลาด. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.**
- เสรี ชัดแจ้ง. (2547). **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2(1), 15-42.**
- เสาวรส คูหาปัญญา. (2552). **คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานและแนวโน้มพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานบริษัทต่างประเทศแห่งหนึ่ง. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). **Multivariate Data Analysis. 7th. N.J.: Pearson Prentice Hall.**
- Magginson, D., & Pedler, M. (1992). **Self development: A facilitator' guide.** London: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1967). **Statics : An Introductory Analysis.** New York: Harper and Row.

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

The Impact on Freshwater Fisheries Farmers from the COVID-19 Pandemic in Ang Thong Province

จิราวรรณ ทองประจวบโชค¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยอนันท์³ และสุระสิทธิ์ ทิพรัตน์⁴

Jirawan Thongprajubchok¹, Wijittra Srisorn², Sunthan Chayanon³, and Surasit Tippiarat⁴

Received: July 30, 2021 Revised: August 1, 2021 Accepted: August 22, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นและ 2. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรประมงน้ำจืด การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 100 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเกษตรกรจำนวน 10 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 45 ปี ขึ้นไป ระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท และมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพ มากกว่า 10 ปี ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม เกษตรกรที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดที่แตกต่างกัน และปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร ด้านมนุษย์ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62463825008@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

⁴ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: surasit.ti@ssru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords): ผลกระทบ เกษตรกร การประมงน้ำจืด โรคโควิด-19 จังหวัดอ่างทอง

Abstract

This study focuses on the impact upon freshwater fisheries farmers from the spread of COVID-19 pandemic in the area of Ang Thong province. The objectives of the study were: 1) to study the situational impact on freshwater fisheries farmers from the COVID-19 epidemic in Ang Thong province, and 2) to study the driving factors towards the development of the agricultural sector regarding freshwater fisheries after the outbreak of COVID-19 in Ang Thong province. The sample size consisted of 100 farmers and 5 key-informants. The questionnaires and the interview were used to collect data.

The results found that most of respondents are female with 45 years old, having secondary or vocational education, having monthly income of not more than 10,000 baht, have been working for more than 10 years. The overall value of impact on freshwater fisheries farmers from the COVID-19 epidemic in Ang Thong province is at a high level. When consider each dimension, it can be sorted out from the least to the greatest value as follows; economy, agriculture, information technology, logistics system and farmer household debt, social aspects, natural resources, and environment, respectively. The overall value of driving factors on the development of the agricultural sector regarding freshwater fisheries after the COVID-19 outbreak in Ang Thong province is at a high level. Considering each item separately, it can be arranged in descending order as follows; technology, natural, human, following by social aspects. The results of the hypothetical testing showed that farmers with different incomes had different effect on freshwater fisheries.

Keywords: Impact, farmers, freshwater fisheries, COVID-19, Ang Thong province

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร จากอดีตสู่ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตที่ได้ผ่านการพัฒนาสามารถจำแนกได้ออกเป็นประเทศไทย 1.0 เน้นไปที่ภาคการเกษตร ขยายวัตถุดิบ ประเทศไทย 2.0 เน้นไปที่อุตสาหกรรมเบา ใช้แรงงานราคาถูกและวัตถุดิบน้อย ประเทศไทย 3.0 เป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน โดยเริ่มเน้นไปที่อุตสาหกรรมหนักและส่งออก ประเทศไทย 4.0 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไปสู่ Value Based Economy หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” สำหรับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีการมอบนโยบายและปาฐกถาในงานพิเศษต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 หรือ ไทยแลนด์ 4.0 โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ด้วยการพัฒนาภายในให้มีความเข้มแข็ง โดยขับเคลื่อนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้พระราชทานไว้ให้กับปวงชนชาวไทย (ยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี, 2563) จะเห็นว่าการเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือ

ปัจจุบัน โดยเกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัย ประชากรประมาณสองในสามอยู่ในภาคเกษตร การพัฒนาการเกษตรเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด สาขาการเกษตรเป็นสาขาที่ได้รับความสำคัญอย่างสูง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ สอดคล้องกับพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12, 2563)

โดยในปี พ.ศ. 2563 ถือเป็นปีที่ยากลำบากสำหรับภาคเกษตรไทย จากผลกระทบภัยแล้งตั้งแต่ปลายปีก่อน โรคระบาดในพืชและสัตว์ ไปจนถึงผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้ความต้องการลดลงและจากการที่โครงสร้างตลาดสินค้าเกษตรไทยส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตลาดส่งออก ซึ่งมีการแข่งขันสูงแน่นอนว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ รายได้ของเกษตรกรและธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีการลดลงไป จากการประเมินสถานการณ์ด้วยอุปทาน (Supply) และอุปสงค์ (Demand) จะช่วยให้เห็นภาพผลกระทบต่อราคาซึ่งมีแตกต่างกันตามสถานการณ์สินค้าเกษตรแต่ละประเภท (นภสินธุ์ ปิยะสินธ์ชาติ, 2563) นอกจากนี้ มีการระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนก็มีความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินสถานการณ์และผลกระทบ รวมทั้งเตรียมแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรที่เป็นภาคที่สำคัญ (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์, 2563)

จังหวัดอ่างทอง ถือเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตร เนื่องจากจังหวัดอ่างทอง มีพื้นที่ทั้งหมด 605,232.50 ไร่ เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชที่สำคัญของประเทศโดยจังหวัดอ่างทองเป็น 1 ใน 7 จังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้หรือป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2558 จังหวัดอ่างทองมีพื้นที่การเกษตร 458,698 ไร่ ร้อยละ 75.79 ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง, 2559) นอกจากนี้ จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติจัดได้ว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญมาแต่ครั้งอดีต มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเกษตรกรในพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรเพื่อเป็นอาชีพเสริมและการพาณิชย์ ดังนั้น การทำการประมงน้ำจืดจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีผู้นิยมเลี้ยงกันมาก ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลว (การประมงจังหวัดอ่างทอง, 2562)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดอ่างทองถือเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญต่อประเทศในฐานะภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการทำประมงน้ำจืด จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยปฏิบัติงานที่จังหวัดอ่างทอง เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 เพื่อให้ภาคเกษตรสามารถเป็นแหล่งมั่นคงทางอาหาร อาชีพ และรายได้ให้แก่เกษตรกรไทยตลอดจนการดำรงชีพบนฐานวิถีชีวิตใหม่แบบวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองจำแนกตามลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร

3. เพื่อศึกษาปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 เพื่อให้ภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำการประมงในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 133 ราย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวกคำนวณได้จากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน อธิรุฒิ เอกะกุล, 2552) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 87 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ความสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงเก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำการประมงในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 10 ราย

2. เครื่องมือในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขให้
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการทดสอบเก็บข้อมูล (Try-Out) กลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรที่ต้องการ จำนวน 30 ฉบับ เพื่อยืนยันคุณภาพของเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูล Try-Out มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553: 443-449) ได้ค่า Reliability Coefficients เท่ากับ 0.940
4. จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน
5. สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างขึ้นเอง จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่ได้จากตำราเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ เอกสารต่าง ๆ หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

สำหรับผลกระทบและปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่แตกต่างกันได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แตกต่างกันทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test independent และ One-way ANOVA 3. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน สำหรับการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัยและเหตุผลทางรัฐประศาสนศาสตร์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น 57.00 ส่วนใหญ่มี 45 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.00 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 42.00 ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.00 ด้านระยะเวลาในการทำการประมง ส่วนใหญ่มีระยะเวลา มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.00

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมง

น้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม

ผลกระทบ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	4.20	0.98	มาก	1
2. ด้านสังคม	3.67	1.11	มาก	4
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	3.43	1.21	ปานกลาง	5
4. ด้านภาคเกษตร	3.85	1.16	มาก	2
5. ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์ และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร	3.68	1.36	มาก	3
ภาพรวม	3.77	1.16	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหา

น้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สามารถพิจารณารายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลกระทบต่อปริมาณรายได้ของครัวเรือนที่ลดลง รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และ ส่งผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียมกันทั้งในระดับครัวเรือนและระดับธุรกิจ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลต่อการใช้ชีวิตในสังคมมีความยุ่งยาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชนลดลง การสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการประมงหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประมง และส่งผลต่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตด้านการประมง รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อปริมาณของทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพการประมง ความไม่เท่าเทียมกันในการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อทำการประมง และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติประเภทแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการทำการประมงน้ำจืด ด้านภาคเกษตร อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลให้ความต้องการสินค้าทางการประมงลดลง รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมด้านการประมงเกิดความล่าช้าและสร้างความเสียหายต่อผลผลิต ราคาต้นทุนในการทำกิจกรรมการประมงและค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานเพื่อประกอบกิจกรรมการประมง ตามลำดับ ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลให้มีหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรมากขึ้น รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อระบบการขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ การเคลื่อนย้ายผลผลิต ส่งผลให้ความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตลดลง และส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีข้อมูลในการทำการประมงมีปัญหา

3. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม

ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านมนุษย์	3.91	0.95	มาก	3
2. ด้านสังคม	3.81	1.01	มาก	4
3. ด้านธรรมชาติ	3.95	0.95	มาก	2
4. ด้านเทคโนโลยี	3.99	0.91	มาก	1
ภาพรวม	3.92	0.96	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี รองลงมาได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม ตามลำดับ สามารถพิจารณารายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านมนุษย์อยู่ในระดับมาก โดยต้องพัฒนาเกษตรให้มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคม รองลงมาได้แก่ ต้องพัฒนาเกษตรให้มีสุขภาพจิตที่ดี เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพการประมงน้ำจืด ตามลำดับ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยควรจัดระบบสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหารให้เอื้อต่อการฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 รองลงมาได้แก่ ควรมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนพื้นฐานแห่งความรู้ความเป็นจริง เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ควรสร้างบรรยากาศแห่งความไม่เบียดเบียน บรรยากาศแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูลในภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด และควรพิทักษ์ปกป้องคนที่อยู่ในสถานะต่าง ๆ ซึ่งมีโอกาสและมีความสามารถต่างกัน ด้านธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก โดยควรดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างแฉดลุ่มจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนจะต้องได้รับความสนใจทั้งในระดับนโยบาย ระดับการวางแผน และระดับปฏิบัติ รองลงมาได้แก่ ควรดำเนินกิจกรรมการประมงที่ยั่งยืนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุด วิธีการพัฒนาต้องยึดหลักให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและดำรงชีวิต ให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ และควรค้นหาวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประกอบกิจกรรมการประมงอย่างสร้างสรรค์ หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชัดเจนหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป ตามลำดับ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก โดยควรมีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค รองลงมาได้แก่ ใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวก ประหยัด และปลอดภัย ควรมีการค้นหาเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการประมงเพื่อกระตุ้นให้การดำเนินกิจกรรมการประมงบรรลุเป้าหมายและฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร และควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูลตามลำดับ

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองจำแนกตามลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 นั่นคือหมายความว่ารายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ด้านมนุษย์ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ในทิศทางบวก (เดียวกัน) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.917 0.431 และ 0.370 ตามลำดับ

6. ผลการสัมภาษณ์

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

เกษตรกรได้รับผลกระทบกันทุกครัวเรือน จากการขาดรายได้จากการดำเนินกิจกรรมทางด้านการประมงที่มีการชะลอตัวเนื่องจากปริมาณความต้องการน้อยลง รวมถึงรายได้จากแหล่งที่มาอื่น ๆ ของเกษตรกร การทำงาน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดเงินออม มีภาระหนี้สูง และไม่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยี ความเสี่ยงที่จะเกิดการผิตนดชำระหนี้มีสูงขึ้น จนสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพและการทำหน้าที่ของระบบการเงิน ในด้านสังคม เกษตรกรได้รับผลกระทบน้อย อย่างไรก็ตามทุกคนจะต้องเข้าใจและเรียนรู้ และอาจจะจะมีหน่วยงาน โดยเฉพาะทางด้านจิตวิทยา เข้ามาช่วยเหลือ เพื่อลดผลกระทบทางสังคมและจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรได้รับผลกระทบน้อยมาก ด้านภาคเกษตร เกษตรกรได้รับผลกระทบมาก เนื่องจากส่งผลให้ความต้องการสินค้าทางการประมงที่มีปริมาณลดลง รวมถึงราคาต้นทุนในกิจกรรมการทำประมง ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน มีแนวโน้มสูงขึ้น การดำเนินกิจกรรมด้านการประมงทำให้กิจกรรมการขนส่งเกิดความล่าช้าและสร้างความเสียหายต่อผลผลิต ด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร เกษตรกรมีปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกร จากการหยุดชะงักของกระแสเงินสด เกิดการผิตนดชำระหนี้มีสูงขึ้น จนสร้างความเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถือในการกู้เงินมาลงทุนในการดำเนินกิจกรรมประมงในอนาคต

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด หลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ภาครัฐพัฒนารากฐานของวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรด้วยสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง และวิธีการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต การบรรยายและการสาธิตจากวิทยากร และควรเน้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง ควบคู่กับการแข่งขันทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรม “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” เปลี่ยนข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมพร้อม ๆ กับการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรทั้งระบบจะทำให้มีศักยภาพในการเพิ่ม GDP ของภาคเกษตรได้สูงขึ้น ด้วยการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตและเครื่องจักรกลที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความยั่งยืน การยกระดับสินค้าเกษตรสู่สินค้าปลอดภัย และการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลกระทบหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการท่องเที่ยวที่มี

ความสำคัญ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทำนายว่า GDP ของไทยจะหดตัวลงร้อยละ 6.7 ในปี 2563 ปรับลดจากเดิมขยายตัวร้อยละ 2.5 รัฐบาลประกาศมาตรการช่วยเหลือหลายอย่าง รวมทั้งการกู้เงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่า 1.9 ล้านล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) แม้ว่า สำหรับภาคการเกษตรในภาพรวม รัฐบาลได้ออกมาตรการดูแลและเยียวยาเกษตรกรครัวเรือนละ 5,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน และดำเนินการอำนวยความสะดวกทางการค้า การกระจายสินค้าเกษตรและอาหารไปยังผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ การลดภาระค่าใช้จ่ายและเสริมสภาพคล่องทางการเงินแก่ครัวเรือนเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ โดยออกมาตรการพักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ย ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ช่วยเหลือ โดยการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร สร้างรายได้โดยการจ้างงานในระบบชลประทาน เป็นเวลา 6 เดือน การลดภาระค่าใช้จ่ายโดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชสนับสนุนพันธุ์สัตว์ลดราคาอาหารสัตว์น้ำ ลดค่าเช่า และยกเว้นการเก็บค่าเช่าร้านค้าด้านหนี้สินได้มีมาตรการสำหรับสหกรณ์สมาชิกสหกรณ์ และเกษตรกรในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยให้ผ่อนผันการชำระหนี้และขยายระยะเวลาการชำระหนี้ มีสินเชื่อเพื่อการฟื้นฟูการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ รวมถึงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ดำเนินโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โครงการสินเชื่อฉุกเฉินโครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ย และมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินลูกค้าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในส่วนของภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นการบริจาคและการสนับสนุนทางการแพทย์ (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), 2563) แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดได้กระทบทั้งภาพรวมของประเทศในทุกด้าน ดังนั้นแม้จะดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรก็ไม่สามารถบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน โดยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาให้สภาพคล่องทางธุรกิจประสบปัญหา การผลิตและการลงทุนลดลง และส่งผลกระทบต่อภาคการจ้างงานและรายได้ของครัวเรือน ซึ่งทำให้กำลังซื้อภายในประเทศปรับตัวลดลง ในขณะเดียวกัน การใช้จ่ายภายในประเทศยังได้รับผลกระทบอีกทางจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและมาตรการควบคุมและป้องกันการระบาดโดยการปิดสถานประกอบการต่าง ๆ นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงซ้ำเติมจากสถานการณ์ภัยแล้งที่มีแนวโน้มรุนแรงและส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ภาคเกษตร (คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ 2563) โดยด้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์มนัส คีอด (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร พบว่า ด้านมาตรการบริหารจัดการสถานการณ์ที่ดี และมาตรการที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย พบว่ารัฐบาลยังไม่สามารถที่จะจัดการและทำให้ประชาชนเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ง่าย อีกทั้งในประเด็นเรื่องของความวิตกกังวลพบว่าส่วนใหญ่ผู้ให้บริการส่งอาหารมีความกังวลในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เช่นเดียวกัน

จากผลการศึกษา ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี รองลงมาได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม ตามลำดับ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคการเกษตรของไทยยังคงประสบกับปัญหามากมาย เช่น ราคาผลผลิตที่ขาดเสถียรภาพ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกรที่ยังอยู่ระดับสูง แม้ว่ารัฐบาลจะได้กำหนดแนวทางและมาตรการในการช่วยเหลือต่าง ๆ มาโดยตลอด แต่ส่วนใหญ่เป็นแผนระยะสั้นที่ขาดความต่อเนื่องและการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยจากการศึกษา พบว่า ภาครัฐพัฒนารากฐานของวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร ด้วยสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง และวิธีการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต การบรรยายและการสาธิตจากวิทยากร และควรเน้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง ใช้ยุทธวิธีทางเทคโนโลยียุคใหม่อย่างไว้ชีวิตจำกัด ควบคู่กับการแข่งขันทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและไม่เป็นธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรม “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ การเกื้อหนุนให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมรวมทั้งเพิ่มคุณธรรมและคุณค่าของมนุษย์ในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิด Triple bottom line ของ จอห์น เอลคิงตัน (John Elkington) ที่ประกอบด้วย Profit People-Planet ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ กำไร (Profit) ในทางเศรษฐศาสตร์ มนุษย์ (People) หรือทุนมนุษย์ และโลก (Planet) หรือทุนธรรมชาติ สำหรับแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมี 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพมีความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ 2) แนวคิดทางสังคม คือ การแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างคนแต่ละรุ่น การกำจัดความยากจน การรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของคนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะระดับรากหญ้าในกระบวนการตัดสินใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม คือ การรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพและชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศของโลก ซึ่งต้องครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย (อนันตชัย ยूरประณม, 2557) และสอดคล้องกับสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วยอิ้งภาครณและธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ทำการวิจัยผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกร พบว่า สิ่งสำคัญคือ การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในภาคเกษตร โดยเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์ และการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรรวมทั้งดึงแรงงานคุณภาพ และอายุน้อยเข้ามาพัฒนาภาคเกษตรไทย

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า เกษตรได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ดังนั้นควรหาแนวทางในการแก้ไขให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรทั้งระบบจะทำให้มีศักยภาพในการเพิ่ม GDP ของภาคเกษตรได้สูงขึ้น ด้วยการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร มีระบบสนับสนุนการตัดสินใจจากเทคโนโลยีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค
2. ควรมีการบูรณาการด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการใช้ช่องทาง Social media กิจกรรมของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนซื้อขายปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ การเชื่อมโยงเครือข่ายในการตลาด
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในภาคเกษตร โดยเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล และระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งดึงแรงงานคุณภาพมาในกระบวนการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมองเห็นว่า ระบบเทคโนโลยีมีผลต่อการพัฒนา โดยควรมีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค การผลิตต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ ใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วประหยัด และปลอดภัยให้แก่ชุมชนรวมทั้งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ควรมีการค้นหาเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการประมงเพื่อให้สามารถกระตุ้นให้การดำเนินกิจกรรมการประมงบรรลุเป้าหมายและฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูล ไม่ทำลายธรรมชาติ ตามลำดับ

2. การใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตและเครื่องจักรกลที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความยั่งยืน การยกระดับสินค้าเกษตรสู่สินค้าปลอดภัย การสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ การมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ และการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง (References)

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .
- กัลยา วาณิชย์บัญชา.(2553). การวิเคราะห์เชิงปริมาณ.กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2563). คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการคลังและการใช้จ่ายเงินกู้.
- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์. (2563). รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยจากโรคติดต่อเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) และข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติตามสถานการณ์. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2563). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580. 2563. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). สธ.แถลง พบคนขับแท็กซี่ ติดไวรัสโคโรนา เป็นคนไทยรายแรก ไม่มีประวัติไปจีน.[MOPH announces taxi driver infected with coronavirus; first Thai case with no records of travelling to China]. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2563.
- ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2563). EIC ประเมินวิกฤติ 2020 กระทบแรงงานกว้าง เสี่ยงตกงานเป็นประวัติการณ์ ข้ำเติมความเปราะบางภาคครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร: Economic Intelligence Center (EIC).
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- นภสินธุ์ ปิยะสินธ์ชาติ. (2563). ประเมินภาคเกษตรไทยจะเป็นอย่างไรภายหลังวิกฤตโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี.
- พงษ์มนัส ดีอด. (2563). ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ 7, ฉบับที่ 6, เดือนมิถุนายน 2563, หน้า 131-144.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง. (2559). การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2549-2558. อ่างทอง: สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง.
- อนันตชัย ยूरประถม และคณะ. (2557). ความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

Problem Regarding Excise Tax Collection Affecting People in Kraburi District ,
Ranong Province.

อนงค์นาฏ ศรีรักภักดี¹ จักรวาล สุขไมตรี² ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ³ และอิงอร ไผ่สุวรรณ⁴

Anongnart Srirakpakdee¹, Jagraval Sukmaitree², Sirot Bhaksuwan³, and Ing-on Phaisuwat⁴

Received : July 30, 2021 Revised : July 30, 2021 Accepted : August 22, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง 3) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 ท่าน โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง มีปัญหา 3 ด้าน คือ 1.1 ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสรรพสามิต มีผลต่อประชาชนในส่วนของร้านค้า ที่เกิดจากการปรับอัตราภาษี 1.2 ด้านบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นอำเภอชายแดน บุคลากรน้อยไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ทำให้งานปราบปรามขาดประสิทธิภาพ และ 1.3 ด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง ส่งผลให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษี ที่มีเพียงด่านชายแดนธรรมชาติ ทำให้การลักลอบนำสินค้าเข้ามาในประเทศไทยได้ง่าย 2. ผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง มี 5 ข้อ คือ 2.1 ด้านรูปแบบการบริโภค

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Government ,
SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: s62463825020@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha
Rajabhat University. E-mail: jagraval.su@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha
Rajabhat University. E-mail: Sirot.bh@ssru.ac.th

⁴ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Doctor of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Government ,
SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: s6048494401@ssru.ac.th

2.2 ด้านผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าถูกกฎหมาย 2.3 ด้านราคาสินค้า 2.4 ด้านการหลีกเลี่ยงเสียภาษี 2.5 ด้านการออมของประชาชน 3. ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง คือ 3.1 เพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่โดยการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ด้านกฎหมาย 3.2 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง 3.3 มีการวางแผนอัตรากำลังคนให้เพียงพอ และ 3.4 การบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานราชการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด

คำสำคัญ (Keyword) : ภาษี สรรพสามิต อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

Abstract

This research has objectives to : 1) study problems regarding excise tax collection towards people in Kraburi district, Ranong province, 2) study the impact arising from the mentioned problems in Kraburi district, Ranong province, and 3) provide suggestions regarding excise tax collection in Kraburi district, Ranong province. This is a qualitative research in which the in-depth interview was performed on 17 key-informants. The results showed that : 1) there are 3 problems regarding excise tax collection among people in Kraburi district, Ranong province that are legal, regulations, and excise tax amendment dimensions. These problems affect entrepreneurs resulting from excise tax adjustment , insufficient number of the officers due to the fact that it is a small border district, the inefficient suppression because of a small number of officers, and there is a smuggling through the natural border checkpoint. 2) There were 5 types of impact arising from the problems in which there were consumption pattern, legal product entrepreneurs, product price, tax evasion, and public savings. And, 3) the recommendations regarding excise tax collection in Kraburi district, Ranong province were in forms of the provision of legal knowledge training for excise officers to enhance their capacity, the thorough public relations among people on excise tax, the appropriate manpower planning, and the integration among official units in order to prevent and suppress the wrongdoings.

Keywords: Tax , Excise, Kraburi district, Ranong province

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (9) ได้กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ “เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งภาษี คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากประชาชน เพื่อนำมาใช้บริหารและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การป้องกันและรักษาความสงบภายในประเทศ ซึ่งกระบวนการจัดเก็บภาษีได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตามสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดย ญัตติ พงศ์ บุญเหลือ (2562 : 29) ได้อธิบายระบบภาษีว่าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อม ซึ่งภาษีทางตรงเป็นภาษี

ที่ผู้เสียภาษีตามกฎหมายต้องรับภาระไว้ โดยที่ผลภาระภาษีให้ผู้อื่นเป็นไปได้ยาก เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก เป็นต้น สำหรับภาษีทางอ้อม เป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีตามกฎหมายสามารถผลภาระการชำระภาษีให้ผู้อื่นได้ง่าย เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต อากรแสตมป์ เป็นต้น ดังนั้น ภาษี จึงเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญในการบริหารประเทศ เพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินการตามหน้าที่ที่มีต่อประชาชนในการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน และรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีทางอ้อมชนิดหนึ่งที่มีต้นกำเนิดมาจากสินค้าสองประเภท คือ ผื่น และสุรา โดยประเภทสินค้าและกระบวนการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ได้ดำเนินการตามแผนบูรณาการป้องกันและปราบปราม ผู้กระทำผิดกฎหมายสรรพสามิตร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันปราบปรามผู้กระทำผิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัจจุบันสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง มีสถิติจับกุมผู้กระทำผิดปะหลาดรายคน เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดกับแนวชายแดน ทำให้สถิติคดีที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกปี ซึ่งบ่งบอกถึงการลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้นนั้น ส่งผลให้กรมสรรพสามิตต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทัน กับผู้ลักลอบกระทำผิด ยังต้องมีการจัดทำแผนเชิงรุกเฉพาะกิจ การป้องกันและปราบปราม พร้อมสนธิกำลังกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบและปราบปรามตามแหล่งสถานบริการ แหล่งชุมชน และพื้นที่เป้าหมาย โดยเฉพาะในเขตชายแดนที่มีการลักลอบนำสินค้าเข้ามา

อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อกระทบต่อประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึง “สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง” เพื่อเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต การปราบปรามสินค้าหนีภาษีในอำนาจหน้าที่ของกรมสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายร่วม เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยลง ตลอดจนเป็นข้อมูลเพื่อประกอบในการเขียนโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและปราบปรามสินค้าหนีภาษีให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น สามารถนำความรู้ในการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงาน ส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามสินค้าหนีภาษีให้เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี” เป็น การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขต อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้มามีรายละเอียดตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2560

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดระนอง ประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนองและเป็นผู้เสียภาษีให้กับรัฐ ผู้ประกอบการเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิต จำนวน 17 คน

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นตั้งแต่เดือน มีนาคม 2564 ถึงเดือน มิถุนายน 2564

1.4 ขอบเขตด้านสถานที่การวิจัย ขอบเขตด้านสถานที่ในการวิจัย คือ พื้นที่ในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัด ระนอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสำรวจวรรณกรรมในการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยนั้นต้องคำนึงถึงบริบทของสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้วิจัยได้แนวทางของกรอบแนวความคิดงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ตัวผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อ การเก็บข้อมูลจากทั้งการสังเกตการณ์ การจดบันทึก การสัมภาษณ์หรือสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บจากข้อมูลเอกสารที่มี การจดบันทึกไว้ก่อนแล้ว (ข้อมูลทุติยภูมิ) เพราะทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิจัยได้ผ่านการกระบวนการทางความคิด ความเข้าใจอย่างเหมาะสมและถี่ถ้วนอย่างมาก ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 การวิจัยที่ชัดเจนจะต้องรวบรวมข้อมูลที่เป็นบริบทของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยจะต้อง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์และใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ หรือการสัมภาษณ์ เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหาจากการเก็บภาษี ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน ความรู้สึก ค่านิยม ประวัติ ความเป็นมาต่าง ๆ ฯลฯ มาประกอบการวิเคราะห์ผลของการวิจัยต่อไปได้ โดยเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ตัวผู้วิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สำคัญ (ชาย โพธิสิดา, 2562 : 32) โดยใช้วิธีการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี

จังหวัดระนอง ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาความรู้พื้นฐานทั่วไป หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิต
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ
- 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมสภาพปัญหาการปรับภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
- 5) เสนอร่างเครื่องมือในการวิจัยต่ออาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ
- 6) จัดพิมพ์เครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมถึง การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะยกวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อมาตั้ง แล้วแสดงวิธีการวิจัย หรือการค้นหาคำตอบเพื่อตอบโจทย์วิจัย หรือตอบคำถามในการวิจัยที่ปรากฏอยู่ในวัตถุประสงค์แต่ละข้อ จนสามารถได้คำตอบให้แก่โจทย์วิจัยตามวัตถุประสงค์ครบทุกข้อ ดังนี้

6.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิต 2) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน

6.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน

6.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงประจักษ์ โดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์ประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเบื้องต้นก่อนเพื่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่เพื่อเข้าทำการสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

3.3 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวันนัดหมาย และสถานที่ในการเข้าสัมภาษณ์ ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยอาศัยการจดบันทึกการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์

3.4 ทำการตรวจสอบและคัดแยกข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต บันทึก สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การจัดเรียงข้อมูลตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขต อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ดังนี้ 1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงมาถอดบทเรียนและจัดกลุ่มของข้อมูลตามเนื้อหา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกนำมาจัดเกลาและเรียบเรียงลำดับตามเนื้อหา สำหรับการบันทึกภาพนิ่งได้ใช้วิธีจัดเก็บไฟล์ภาพต่าง ๆ ไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยตั้งชื่อข้อมูลตาม เวลาสถานที่และเนื้อหาให้ครบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การจัดแสดงข้อมูล (Data Display) หลังจากจัดระเบียบข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดแสดงด้วยการพิมพ์เนื้อหาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และแสดงภาพทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ ต่อจากนั้นทำการคัดเลือกเนื้อหา และภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเรียบเรียงเรื่องราวให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตามลำดับเหตุการณ์ และลำดับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการลงเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ 3) การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) โดยการสังเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้จากการ สัมภาษณ์เทียบกับภาพถ่ายที่ได้มา และจากการจดบันทึก แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลการวิจัยที่สรุปและตีความมาเรียบเรียงเป็นผลการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ในการวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง” ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษีในอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ผู้ประกอบการในสถานประกอบการเอกชน ที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกะบุรีจังหวัดระนอง รวมจำนวน 17 คน

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง และ3) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

3. สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง จากปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย เห็นควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และผู้ประกอบการทราบอยู่เสมอ เพื่อลดช่องว่างของความไม่เข้าใจ เข้าถึงประชาชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ด้านบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เห็นควร เพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้มีความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย และให้บุคลากรสานสัมพันธ์กับหน่วยภาครัฐด้วยกัน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง เห็นควร ให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อปราบปรามการลักลอบนำสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาภายในประเทศ และควรจัดให้มีภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ผลกระทบ 5 ข้อ คือ ผลกระทบต่อรูปแบบ

การบริโภค เนื่องจากราคาสินค้าในความควบคุมของกรมสรรพสามิตปรับราคาสูงขึ้นตามอัตราภาษี ส่งผลต่อรูปแบบและพฤติกรรมบริโภคของประชาชนเปลี่ยนไป ผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าถูกกฎหมาย ทำให้สินค้าปรับราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปหันไปหาสินค้าที่ถูกกว่า ทำให้ผู้ประกอบการที่นำสินค้าถูกกฎหมายมาจำหน่าย ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ หรือจำหน่ายได้ลดลง ผลกระทบต่อราคาสินค้า เมื่อสินค้าถูกกฎหมายราคาสูง ทำให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่หนีภาษีเข้ามาขายแข่งขันกับสินค้าที่ชำระภาษีถูกต้องผลกระทบต่อการหลีกเลี่ยงเสียภาษีสรรพสามิต เมื่อสินค้าที่เสียภาษีราคาแพง ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกว่าการเสียภาษีเป็นการบังคับของรัฐ ที่จะเก็บเงินจากประชาชน ซึ่งผู้เสียภาษีไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทน ความเข้าใจเช่นนี้ ย่อมเป็นสาเหตุที่จะไม่ร่วมมือกับรัฐ และต่อต้าน

การหลีกเลี่ยงภาษี ผลกระทบต่อการออม เนื่องจากสินค้าของกรมสรรพสามิตที่จัดเก็บจากสินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค จึงจำเป็นที่รัฐต้องตั้งกำแพงภาษีไว้สูง เพื่อจำกัดการเข้าถึง และต้องนำภาษีที่จัดเก็บไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และส่งผลให้การออมของผู้บริโภคลดลง 3) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความคิดเห็นว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในพื้นที่อำเภอกระบุรี มีประสิทธิภาพ แต่ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ในช่องทางการชำระภาษี หรือค่าธรรมเนียมการอนุญาต ตลอดจนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษ เพื่อป้องกันการกระทำความผิด หรือความหลงผิดที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน ส่วนด้านบุคลากรที่มีอยู่จำกัด ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงให้มากขึ้น และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ควรปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานราชการ ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ เพื่อการประสานงาน และการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม การลักลอบนำสินค้าที่มิได้เสียภาษีตามแนวชายแดน เข้ามาภายในประเทศได้

อภิปรายผล (Research Discussion)

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อ 1. การศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ดังนี้

ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสรรพสามิต พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่าปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ มีผลกระทบต่อประชาชนในส่วนจากร้านค้าและผู้ประกอบการในอำเภอกระบุรี ที่เกิดจากการไม่เข้าใจในตัวกฎหมาย ทำให้รัฐจึงต้องปรับอัตราภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ คงเอียด (2562) พบว่า ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีประเภทหนึ่งในระบบภาษีอากร ดังนั้น การบริหารจัดการเก็บภาษีสรรพสามิตให้เกิดประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุดจึงต้องอาศัยหลักการของภาษีอากรที่ดี เมื่อพิจารณาภาษีอากรที่ดีมีมุมของภาษีสรรพสามิตแล้ว “ภาษีสรรพสามิตที่ดี” ควรมีลักษณะสำคัญ คือ ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (Compatibility)

กล่าวคือ อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีควรจะต้องสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ และมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงนั้น ดังนั้น รัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่แน่นอนในการจัดเก็บภาษีอากร

ด้านบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการปราบปราม ป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการปราบปราม ทำให้งานปราบปรามขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการลักลอบกระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพัต อุทยานกร (2562 : 7) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครนายก คือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีมีความรู้และความเชี่ยวชาญใน พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่ไม่เพียงพอ และยังขาดความเชี่ยวชาญในการตีความหรือวิเคราะห์สินค้าต่าง ๆ ว่าเข้าักัดภาษีสรรพสามิตหรือไม่ ส่งผลให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครนายกขาดโอกาสในการจัดเก็บภาษี

ด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง ที่ส่งผลให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษี พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง ได้ส่งผลให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษี เนื่องจากอำเภอกระบุรี เป็นอำเภอชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา และมีเพียงด่านชายแดนธรรมชาติ ไม่มีแนวป้องกันที่มั่นคงถาวร ทำให้การลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษีเข้ามาในประเทศไทยได้ง่าย ยากต่อการป้องกันและปราบปรามให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา ไทยกล้า และธิดา หมิกทอง. (2561 : 57-59) พบว่า สถานการณ์การจับกุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวนผู้ลักลอบ ผู้หลีกเลี่ยงเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 มูลค่าการหลีกเลี่ยงเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าเท่าตัว ในขณะที่มูลค่าของการลักลอบมีแนวโน้มลดน้อยลงจากปี พ.ศ. 2560 สุราเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการลักลอบ การหลีกเลี่ยงมากกว่าไวน์และเบียร์ ปริมาณของกลางสุราต่างประเทศหนีภาษีที่จับกุมไว้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน การลักลอบและหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอยู่ทุกแนวชายแดนของไทย โดยในแต่ละภูมิภาคมีรูปแบบทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนใหญ่มาจากการที่เป็นพื้นที่ชายแดนที่สามารถเดินทางข้ามมาได้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อ 2. การศึกษาผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ดังนี้

ผลกระทบต่อรูปแบบการบริโภคของประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า เกิดผลกระทบต่อรูปแบบการบริโภคของประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เนื่องจากราคาสินค้าในความควบคุมของกรมสรรพสามิต เช่น สุรา ยาสูบ ไฟ และน้ำมัน ปรับราคาสูงขึ้นตามอัตราภาษี ส่งผลกระทบต่อรูปแบบและพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาธรณ์ ธนัตถ์พงษ์ชัย (2558 : 72) พบว่า ลักษณะโครงสร้างตลาดของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่ อ.เมือง จ.นนทบุรีเป็นแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด เนื่องจากมีธุรกิจร้านค้าจำนวนมาก โดยมีลักษณะสินค้า คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่แตกต่างกัน จุดอ่อนคือ มีการจำกัดอายุและเพศของลูกค้าที่จะใช้บริการ อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ มาตรการควบคุมการบริโภคของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มอัตราภาษี นโยบายยกรงคการเมาไม่ขับ และการเข้มงวดเรื่องเวลาการเปิด-ปิดสถานบันเทิง

ผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าถูกกฎหมายในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ

เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าถูกกฎหมายในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จากการปรับอัตราภาษีสรรพสามิต ทำให้สินค้าของกรมสรรพสามิตต่างปรับราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปหันไปหาสินค้าที่ถูกกว่า เช่น สินค้าหนีภาษี ทำให้เกิดการลักลอบนำสินค้าหนีภาษีเข้ามาขายในอำเภอกระบุรี เข้ามาแข่งขันราคากับสินค้าที่เสียภาษีถูกต้อง ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่นำสินค้าถูกกฎหมายมาจำหน่ายไม่สามารถขายสินค้าได้ หรือขายได้ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอร์วิน ทองอร่าม (2560 : 46-47) พบว่า ได้เกิดผลกระทบสำคัญในสินค้าประเภทบุหรี่ คือ ผู้นำเข้าสินค้าบุหรี่หรือที่เรียกกันว่าบุหรือนอกใช้ช่องโหว่กฎหมาย ปรับกลยุทธ์ลดราคาขายลงมา เพื่อให้เสียภาษีสรรพสามิตในพิกัดอัตราที่ลดลง และจากราคาขายที่ลดลงยังส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น เป็นประโยชน์สองต่อแก่นำเข้าภาษี ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคหันไปเลือกบุหรี่ที่ราคาถูกกว่า หรือเลือกบุหรือนอกหากต้องจ่ายเงินที่ใกล้เคียงบุหรี่ไทย ผู้บริโภคมักจะเลือกสินค้าที่มีชื่อเสียงระดับโลกก่อน

ผลกระทบต่อราคาสินค้าในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า เกิดผลกระทบต่อราคาสินค้าในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จากการปรับอัตราภาษีสรรพสามิต ส่งผลต่อราคาสินค้าในความควบคุมของกรมสรรพสามิต เพราะเป็นอำเภอชายแดน ทำให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่หนีภาษีเข้ามาขายแข่งขันกับสินค้าที่ชำระภาษีถูกต้อง เนื่องจากตัวแปรด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิรัตน์ บุญตานนท์ (2563 : 70-73) พบว่า การวิเคราะห์ผลกระทบของการขึ้นภาษีสุรา พบว่า การขึ้นภาษีสุราเกือบทุกชนิด ไม่ทำให้รายรับภาษีของรัฐบาลลดลง แต่จะมีผลต่อการดื่มสุราที่ลดลง โดยคำนวณว่าเมื่อราคาสุราเพิ่มขึ้น จะสามารถลดการดื่มสุราลงได้เล็กน้อยเนื่องจากสุราแต่ละชนิด เมื่อขึ้นราคาตามภาษีแล้ว สามารถบริโภคสุราชนิดอื่นแทนได้ จึงทำให้อัตราการดื่มสุราลดลงไม่น้อยนัก นอกจากนั้นการวิเคราะห์ผลกระทบของการขึ้นภาษีเบียร์ต่อพฤติกรรมการดื่มเบียร์ พบว่า หลังรัฐบาลขึ้นภาษีเบียร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าราคาที่สูงขึ้นไม่มีผลต่อการดื่มเบียร์ และอาจหันไปดื่มสุราหรือไวน์แทน

ผลกระทบต่อการหลีกเลี่ยงเสียภาษีสรรพสามิตของประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า เกิดผลกระทบต่อการหลีกเลี่ยงเสียภาษีสรรพสามิตของประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ทำให้ผู้เสียภาษีที่อยู่ในระบบของกรมสรรพสามิต ขายสินค้าได้น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศุภรัตน์ วัฒนกุล (2527 : 167-168) ได้กล่าวถึงผลกระทบการเก็บภาษีที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ โดยส่งผลให้เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีที่เกี่ยวกับตัวผู้เสียภาษี สาเหตุสำคัญเกิดจากประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายภาษีอากรว่า จะต้องเสียภาษีอะไร อย่างไรและทำไมจึงต้องเสียภาษี ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกว่าการเสียภาษีเป็นการบังคับของรัฐที่จะเก็บเงินจากประชาชน ซึ่งผู้เสียภาษีไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทน ความเข้าใจเช่นนี้ ย่อมเป็นสาเหตุที่จะไม่ร่วมมือกับรัฐและต่อต้านด้วยการหลีกเลี่ยงภาษี

ผลกระทบต่อการออมของประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า เนื่องจากสินค้าของกรมสรรพสามิตที่จัดเก็บจากสินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค จึงจำเป็นที่รัฐต้องตั้งกำแพงภาษีไว้สูง เพื่อจำกัดการเข้าถึง และต้องนำภาษีที่จัดเก็บไว้ใช้ในการพัฒนาประเทศ และส่งผลให้การออมของผู้บริโภคลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ รอดจันทร์ (2555 : 40) พบว่า การ

จัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าต่าง ๆ แต่ละชนิดมีอัตราภาษีที่แตกต่างกันออกไป บางชนิดถูกจัดเก็บในอัตราที่สูงเพื่อลดการใช้ บางชนิดถูกจัดเก็บในอัตราที่ต่ำเพื่อช่วยเหลือหรือลดต้นทุนในการใช้ ในการจัดเก็บภาษีนี้นั้น ภาษีต้องไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนต่อการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันนำมาซึ่งผลไม่พึงพอใจให้ผู้เสียภาษี ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด หากภาษีเข้าไปยุ่งเกี่ยว อิทธิพลต่อการตัดสินใจในเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี ผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะไม่ประกอบอาชีพที่ชอบ เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว ถูกจัดเก็บภาษีหรือประชาชนเลือกที่จะบริโภคสินค้าที่ไม่ถูกจัดเก็บภาษี การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตก็ทำให้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของประชาชน เพราะเมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นเงินที่เหลือสำหรับออมย่อมต้องลดลง ทำให้เงินจากรายได้ของผู้บริโภคลดลง โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่ยังต้องประกอบอาชีพอยู่

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 3. ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีดังนี้

ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีความคิดเห็นว่า ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสรรพสามิต พบว่า ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการในสถานประกอบการเอกชนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เห็นควรว่า เนื่องจากอำเภอกระบุรีเป็นเขตพื้นที่แนวชายแดน ซึ่งปัญหาสำคัญ คือ การลักลอบนำสินค้าที่มีได้เสียภาษี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ควรจะต้องเพิ่มความกดดัน ในการปราบปรามและประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนให้ทราบโดยทั่วถึงของการเปลี่ยนแปลงกฎหมายใหม่ ด้านบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เห็นควรว่า ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่จำกัดได้พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยการส่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมอบรมสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งกรมสรรพสามิตได้จัดอบรมพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดอยู่เป็นประจำ ด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง พบว่า สภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและปัจจัยภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะปัญหาแนวชายแดนทางภาคใต้ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน จนทำให้เกิดปัญหาการลักลอบข้ามแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวินทร์ กองผา (2560 : 63 - 66) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวางมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ โดยภาพรวมต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดทำแผนการจัดเก็บรายได้ มีการจัดสรรบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีการนำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ และควรมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการกระบวนการจัดเก็บภาษี และทำฐานข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง มีการจัดเก็บรายได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

จากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ประชาชนผู้เสียภาษี และผู้ประกอบการผู้เสียภาษีในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ให้ความคิดเห็นว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตพื้นที่อำเภอกระบุรี จ.ระนอง มีประสิทธิภาพ แต่ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ในช่องทางการชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมการอนุญาต สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ชุมชน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิดและบทกำหนดโทษในแต่ละข้อหา เพื่อป้องกันการกระทำความผิด หรือความหลงผิดที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน ข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา และในอนาคตควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงให้มากขึ้น และ 3) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง ควรปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานราชการ ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ เพื่อการประสานงาน และการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม การลักลอบนำสินค้าที่มีได้เสียภาษีตามแนวชายแดน

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ระนอง
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการลักลอบนำสินค้าหนีภาษีเข้ามาตามแนวชายแดนจังหวัดระนอง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนิษฐา ไทยกล้าและธิดา หมักทอง. (2561). **สุรานอกระบบภาษีตามแนวชายแดนไทย**. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และวิทยาลัยนานาชาติ วิทยาเขตหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : หลักการและบทวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เชาวินทร์ กองผา. (2560). **ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรี**. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ บุญเหลือ. (2562). **เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการจัดการเมืองและการบริหาร**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพาธรณ์ ธนัตถพงษ์ชัย. (2558). **ผลกระทบของการปรับขึ้นภาษีต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**. กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนพัธ อุทยานกร. (2562). **ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต : กรณีศึกษา สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครนายก**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนิสา ทวีศรี. (2562). **การศึกษาผลกระทบของภาษีสรรพสามิตสุราต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสุราในตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคสุราของคนไทย**. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิริรัตน์ บุญตานนท์. (2563). **บทเรียนจากภาษีสุรา-ยาสูบ สู่ภาษีเครื่องดื่มที่มีน้ำตาล: มาตรการทางภาษีเพื่อประชาชน**. สุขภาพดี รัฐมีรายได้เพิ่ม. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ฉบับที่ 3, ฉบับที่ 1, มกราคม – เมษายน, หน้า 68-80.
- ประพันธ์ คงเอียด. (2562). **หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตและหลักการสรรพสามิตที่ดี**. วารสารกรมสรรพากร. ปีที่ 38, ฉบับที่ 454, หน้า 65-71.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 40ก, 6 เมษายน 2560.
- ศุภรัตน์ วัฒนกุล. (2527). **เศรษฐศาสตร์สาธารณะ : การบริหารภาษีอากร**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไอรวิณ ทองอร่าม. (2560). **ปัญหาการกำหนดฐานภาษีและอัตราภาษีสรรพสามิตสินค้าบุหรี่ป้องการควบคุมการบริโภค**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

Political Roles of Local Leaders in Ban Sing Subdistrict,
Photharam District, Ratchaburi Province

อมรเทพ วรเจริญ¹ จักรวาล สุขไมตรี² วิจิตรา ศรีสอน³ และวัชรพล เกตุสุภา⁴

Amontap Worajaroen, Jagraval Sukmaitree, Wijittra Srisorn,
and Watcharapon Ketsupa

Received : July 31, 2021 Revised : August 1, 2021 Accepted : August 15, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้แก่ 1. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัด ราชบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในเขต

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Government , SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: amonthepworajaroen@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: jagraval.su@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

⁴ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Doctor of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Government , SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: s59484944010@ssru.ac.th

ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำแนกตามตำแหน่งและสถานะ คือ นายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์ สมาชิกสภาตำบลบ้านสิงห์ จำนวน 5 คน ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 9 หมู่บ้าน และ ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

ผลการศึกษา พบว่า บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย บทบาทในการวางนโยบายด้านการคมนาคม ขนส่ง ถนน แหล่งน้ำ การประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง บทบาทการบริหารเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย บทบาทการบริหารเทศบาลในการจัดทำงบประมาณ และบทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชนสำหรับสภาพปัญหาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย การปฏิบัติอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันที แนวทางแก้ไขปัญหามี ประกอบด้วย การจัดทำงบประมาณในด้านคมนาคม ขนส่ง แหล่งน้ำ การประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง เห็นว่าจัดทำได้ตามความเหมาะสมพอสมควร โดยเข้าร่วมรับฟังเสนอแนวทางการดำเนินการ การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมตามโครงการที่ได้รับการอนุมัติมีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจนเป็นไปตามวาระการประชุม การจัดทำนโยบายให้มีความสอดคล้องกันกับงบประมาณและวางแผนการพัฒนายอย่างต่อเนื่องระยะยาว

คำสำคัญ (Keywords): บทบาท การเมือง ผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The study on political roles of local leaders towards local development in Ban Sing subdistrict, Photharam district, Ratchaburi province is a qualitative research. The objectives of this study were: 1) to study the political roles of local leaders in Ban Sing sub-district, Photharam district, Ratchaburi province, and 2) to study the condition of problems and guidelines for the development of political roles of local leaders in Ban Sing sub-district, Photharam district, Ratchaburi province. The interview was conducted on local leaders and people in Ban Sing subdistrict, Photharam district, Ratchaburi province by using purposive sampling classified by position and social status in which they composed of the mayor of Ban Sing subdistrict, 5 members of Ban Sing Subdistrict Council, local leaders who are the headmen from 9 villages, and another 2 local people, totaling of 17 people.

The results showed that political roles of local leaders in Ban Sing sub-district, Photharam district, Ratchaburi province consisted of 4 roles in 1) laying out policies on communications, transportation, roads, water sources, waterworks, electricity, and lighting, 2) performing municipal administration in accordance with the policy, 3) performing municipal administration in budgeting, and 4) being a representative of the people. For the problem condition concerning the political role of local leaders in Ban Sing subdistrict, Photharam district, Ratchaburi province, it is in the form of policy implementation that may not be carried out immediately. The solution to the problem consisted of budget preparation in the areas of communications, transportation, water resources, waterworks, electricity, and lighting. This can be accomplished by attending, listening, and proposing guidelines for action. There must be an appropriate budget allocation in accordance with the approved projects with clear and correct guidelines based on meeting agenda. Policy formulation should be in accordance with budgets and a development plan should be on the basis of long-term and continuous perspective.

Keywords: Role, politics, local leaders, local development

บทนำ (Introduction)

อริสโตเติลได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ด้วยการอยู่เพียงลำพัง หากต้องมีการพบปะสังสรรค์ พึ่งพาอาศัยกัน เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธ์, 2541) โดยมีผู้นำทำหน้าที่ในการนำชุมชนนั้นไปสู่ความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของชุมชน การคัดเลือกผู้นำชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้นำชุมชนมีผลต่อการคงอยู่ ความเจริญ หรือล่มสลายของชุมชน (เกศสุตา โภคานิตย์, 2560 : 12) โดยให้ท้องถิ่นกำหนดแนวทางพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตนเองตามลักษณะพื้นที่ที่หน่วยการปกครองนั้นรับผิดชอบ ซึ่งผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นกลไกหลักในการบริหารงานและกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเต็มที่ (สุพัตรา สุภาพ, 2542 : 85)

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ในรูปแบบของสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่การบริหารส่วนตำบล เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบที่มีอิสระในการใช้ดุลยพินิจ อำนาจหน้าที่ และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการ ส่วนภูมิภาค ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจ การบริหารการปกครองสู่ท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชน ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่ารัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐบาลนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 28-29)

สำหรับเทศบาลตำบลบ้านสิงห์ ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548 มีฐานะเป็นนิติบุคคลทางการเมืองและการบริหาร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เน้นการทำการเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก ยังคงต้องการการพัฒนา ระบบไฟฟ้าที่ยังเข้าถึงไม่เพียงพอในบางพื้นที่ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และนอกจากอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ประชาชนยังมีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนทำตุ๊กตาผ้าส่งออก ปัญหาด้านคมนาคมยังคงต้องการการปรับปรุง ดังนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้วิจัยเลือกศึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้วยเหตุผลสำคัญคือ นายกเทศมนตรีมีบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านการวางนโยบาย การกำหนดงบประมาณ การดำเนินงาน และการเข้าถึงประชาชน โดยบทบาทจะสะท้อนให้เห็นอิทธิพลในทางปฏิบัติและจะก่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 17 คน ประกอบด้วย 1.นายกเทศมนตรีตำบล บ้านสิงห์ จำนวน 1 คน 2.สมาชิกสภาตำบลบ้านสิงห์ จำนวน 5 คน 3.ผู้นำท้องถิ่นจำนวน 9 คน และ 4.ประชาชน 2 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการตรวจสอบข้อมูลได้บูรณาการจากแนวคิดหรือทฤษฎีของ สุกงศ์ จันทวานิช (2553 : 128-130) คือ 1.การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล 2.การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย 3.การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี 4.การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต บันทึก สัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยจัดเรียงข้อมูลตามเนื้อหา หาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย โดยการสังเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย (Research Results)

1) บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

1.1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ทางการเมือง พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีการวางนโยบายการบริหารให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีการร่วมมือของผู้นำชุมชนในการประชุมในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำมาเสนอโครงการในการวางนโยบายในด้านต่าง ๆ การประชุมวางแผนพัฒนา การส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เชิงรุกในการออกสำรวจแต่ละพื้นที่ มีผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน การจัดทำงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการบริหารงานให้ชุมชนได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง และสามารถตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาลต่อการประสานงานการประปาภูมิภาคในการขยายเขตการบริการเพื่อความสะดวกสบายสำหรับการอุปโภคบริโภคของคนในชุมชน การพัฒนาระบบไฟฟ้าและขยายเขตการให้บริการในอีกหลายหมู่บ้านเพื่อความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการของคนในชุมชน

1.2) บทบาทที่กระทำจริงทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตามนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเกี่ยวกับความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การวางแผนนโยบายการบริหารได้มีการกระทำจริงโดยมีการวางแผนงบประมาณในการพัฒนาแผน 4 ปี ประชาชนได้รับผลประโยชน์ตามแนวทาง ได้มีการส่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในแต่ละโครงการลงสำรวจ ตรวจสอบข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เข้าร่วมประชุมในการปฏิบัติงาน การบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย สามารถตรวจสอบได้และเอื้ออำนวยให้เป็นไปอย่างถูกต้อง บรรลุตามเป้าหมาย ตามนโยบายที่กำหนด มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการบริหารให้รวดเร็วขึ้นเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาด การจัดสรรทรัพยากรน้ำที่มีอยู่เดิมให้สามารถใช้ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่และขยายระบบประปาให้ครอบคลุม การเข้าแก้ไข ซ่อมบำรุง ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง อยู่เสมอและสำรวจติดตั้งเพิ่มเติมในจุดเสี่ยงและอันตราย ปัจจุบันพบว่า ยังมีบางส่วนบางเส้นทางที่ต้องติดตั้งเพิ่ม เพื่อความสะดวกสบายในการสัญจรและปลอดภัย

1.3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง พบว่า การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานเน้นเมืองน่าอยู่ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัย ประชาชนมีความคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึง การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและ

รณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงาน เป็นตัวแทนของชุมชนในการประเมินผู้นำในด้านการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานทั้งทางคมนาคม ขนส่ง ถนน แหล่งน้ำ การประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการพัฒนาแบบบูรณาการไปในทางที่ดี การจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับนโยบายและสามารถก่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ สามารถเป็นผู้นำและเสนอขอให้หน่วยงานอื่นช่วยเหลือและจัดสรรงบประมาณเข้าสู่ชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และทำให้ชุมชนสามารถนำงบนั้นมาบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้ดี สะดวกรวดเร็ว เห็นถึงความสำคัญด้านการคมนาคม ขนส่ง ถนน สามารถบริหารจัดการ ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบคมนาคม ขนส่ง ถนนในท้องถิ่นในชุมชนได้อย่างดี รับเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชนเพื่อนำมาเข้าสภาในการจัดการด้านคมนาคม เพื่อให้ประชาชนมีถนน การคมนาคมสะดวก ปลอดภัยในการสัญจร รวมถึงการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ การลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ให้เอื้อต่อการอุปโภค บริโภค การบริหารจัดการระบบแสงสว่างในพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบล การเดินทางมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนน่าอยู่ เป็นผู้นำที่สามารถบริหารและพร้อมร่วมมือกับผู้นำอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบไฟฟ้า แสงสว่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน หากเกิดปัญหาสามารถประสานขอความช่วยเหลือให้ทันเวลา

2) สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

2.1 ปัญหาการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า นโยบายมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการแก้ไขโดยจัดสรรตามความเหมาะสมก่อนหลังจัดลำดับการพัฒนา โดยพบว่า เส้นทางคมนาคมมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเสียหาย นอกจากนี้ เนื่องจากมีประชากรจำนวนมากทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากการอุปโภค บริโภค เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียและขยะมูลฝอย ระบบไฟฟ้ายังไม่ได้นำเข้าสู่ระบบที่สามารถควบคุมได้ และระยะเวลาการใช้ของอุปกรณ์เมื่อเจอสภาพแวดล้อม ก็จะมีอายุการใช้งานลดลง ต้องดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษาอยู่เสมอ โดยในปัจจุบันพบว่า ตามถนนซอยเล็ก ๆ ไม่มีไฟฟ้า และแสงสว่าง การปรับปรุงและพัฒนามีความซ้ำซ้อนหลากหลายขั้นตอนและไม่ได้มาตรฐาน มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ถนน สะพานเกิดความชำรุดเสียหายเป็นหลุมบ่อ ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก ประชาชนขาดความรู้และจิตสำนึกในการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.2 แนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า การลงพื้นที่เชิงรุกให้มีการประชาคมในทุก ๆ หมู่บ้านเพื่อกำหนดให้

แต่ละหมู่บ้านนำเสนอโครงการ และลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการขึ้นมา โดยความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม แล้วฝ่ายบริหารของเทศบาลเป็นคนเก็บบันทึกข้อมูลนั้น ๆ เข้าร่วมรับฟังเสนอแนวทางการดำเนินการ การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมตามโครงการที่ได้รับการอนุมัติ มีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจนเป็นไปตามวาระการประชุม ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยและพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย ขยายเขตไฟฟ้าและแสงสว่างให้ทั่วถึง การจัดทำนโยบายควรพิจารณาใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกัน การดำเนินการโดยบูรณาการร่วมกัน ให้เป็นไปตามนโยบายในด้านต่าง ๆ ร่วมรับฟังความคิดเห็น และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ตรงตามความต้องการและตามประเด็น เสนอโครงการประชุมร่วมพิจารณาการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม สามารถตรวจสอบได้ หากเกิดปัญหาก็คอยดูแลประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นเพื่อให้การดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมาย เทศบาลควรพิจารณาตั้งงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับภารกิจแต่ละด้านจะต้องดำเนินการซึ่งจะช่วยลดปัญหาในการโอนงบประมาณ การให้ความรู้แก่ประชาชนการส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงานและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีการวางนโยบายการบริหารให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีการร่วมมือของผู้นำชุมชนในการประชุมเพื่อนำมาเสนอโครงการในการวางนโยบายในด้านต่าง ๆ มุ่งเน้นการพัฒนาแก้ไขตามนโยบายแผนพัฒนาท้องถิ่นที่วางไว้ เพื่อให้เอื้อต่อการบริหารงานให้ชุมชนได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและประชาชนอย่างสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์ จิรายุ ทรัพย์สิน และวันชัย สุขตาม (2561) ศึกษาเรื่อง บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการบริหารจัดการในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรส่งเสริมความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทุก ๆ ชุมชน ควรควบคุมความเร็วของรถ และตรวจสอบร้านค้า ร้านอาหาร ที่สร้างมลพิษ ขยะให้กับชุมชน สำหรับบทบาทที่กระทำจริงทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีปฏิบัติงานตามนโยบายและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเกี่ยวกับความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การบริหารเทศบาลในการวางแผนนโยบายการบริหารได้มีการกระทำจริงโดยมีการวางแผน

งบประมาณในการพัฒนาแผน 4 ปี ประชาชนได้รับผลประโยชน์ตามแนวทาง การส่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในแต่ละโครงการลงสำรวจ ตรวจสอบข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เข้าร่วมประชุมในการปฏิบัติงาน การบริหารงานด้านคมนาคม ขนส่ง ถนน แหล่งน้ำ การประปา ไฟฟ้า แสงสว่าง ให้เป็นไปตามนโยบาย บรรลุตามเป้าหมาย ตามนโยบายที่กำหนด มีการดำเนินการขอสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ชุมชนและประชาชนได้เข้าถึงและรับประโยชน์มากขึ้น โดยต้องเข้าร่วมเสนอผลการดำเนินงานด้านการคมนาคม ขนส่ง ถนน เพื่อให้ดำเนินงานได้สะดวก เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการบริหารให้รวดเร็วขึ้นเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาด ตรวจสอบโครงการและร่วมพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรน้ำที่มีอยู่เดิมให้สามารถใช้ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่และขยายระบบประปาให้ครอบคลุม ในส่วนของบทบาทที่ถูกคาดหวังของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์อำเภอโศกร จังหวัดราชบุรี พบว่า ต้องการให้มีการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานเน้น เมื่อนำอยู่ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัย ประชาชนมีความคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและแรงจูงใจให้ประชาชนประหยัดพลังงาน การเป็นตัวแทนของชุมชนในการประเมินผู้นำในด้านการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกพื้นที่ในเทศบาล มีการพัฒนาแบบบูรณาการไปในทางที่ดี สามารถเป็นผู้นำและเสนอขอให้หน่วยงานอื่นช่วยเหลือและจัดสรรงบประมาณเข้าสู่ชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และทำให้ชุมชนสามารถนำงบนั้นมาบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้ดี สะดวกรวดเร็วการตอบสนองความต้องการด้านการบริหาร แหล่งน้ำ การประปา รวมถึงการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ การลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านการพัฒนาแหล่งน้ำให้เอื้อต่อการอุปโภค บริโภค สามารถบริหารและพร้อมร่วมมือกับผู้นำอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบไฟฟ้า แสงสว่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน หากเกิดปัญหาสามารถประสานขอความช่วยเหลือให้ทันเวลาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศสุตา โภคินิตย์ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีสักขานายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวในการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านจัดระเบียบ ชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น พบว่า นโยบาย มีการวางไว้กับงานงบประมาณที่จะนำมาบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการแก้ไขโดยจัดสรรตาม ความเหมาะสมก่อนหลังจัดลำดับการพัฒนา แต่การปฏิบัติอาจไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ทันที เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีขั้นตอนการจัดการอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการช่วยบำรุง ส่วนมากจะ เน้นไปในเรื่องถนนที่ใช้สัญจร น้ำประปาหมู่บ้านและประปาภูมิภาค ส่วนระบบไฟฟ้านั้นทางฝ่าย บริหารก็จะประสานงานกับกองช่างช่วยดูแลต่อไป โดยเข้าร่วมรับฟังเสนอแนวทางการดำเนินการ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมตามโครงการที่ได้รับการอนุมัติ มีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน เป็นไปตามวาระการประชุม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมมีสภาพชำรุดทรุดโทรม เสียหาย ควรมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้อยู่สภาพดีและได้มาตรฐานเพื่อความสะดวกของ ประชาชนในการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ ดังนั้น การจัดทำนโยบายควรพิจารณาใช้ ยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลบ้านสิงห์มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ดังนั้น เทศบาลควรพิจารณาตั้ง งบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับการกิจแต่ละด้าน ปัจจุบันพบว่า ถนน สะพานเกิดความ ชำรุดเสียหายเป็นหลุมบ่อ แนวทางแก้ไข คือ การออกมาตราควบคุมน้ำหนักรถบรรทุกไม่ให้เกิด มาตรการที่กำหนด ในส่วนของการพัฒนาแหล่งน้ำและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลประสาน หน่วยงานพื้นที่ข้างเคียง เพื่อวางระบบแก้ปัญหาให้ดี รวมถึงต้องวางแผนให้สอดคล้องกับ งบประมาณและวางแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องระยะยาว ปัจจุบันประชาชนขาดความรู้และ จิตสำนึกในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้นควรให้ความรู้แก่ประชาชน นอกจากนี้ไฟฟ้าไม่เพียงพอต่อ การใช้งาน เนื่องจากมีความต้องการเป็นจำนวนมาก แนวทางแก้ไข คือการส่งเสริมและรณรงค์ให้ ประชาชนประหยัดพลังงาน นอกจากนี้พบว่า ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาดัง นั้น ควรเน้นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ปัญหาระบบน้ำประปายังไม่ได้มาตรฐาน ยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอต่อความต้องการความขัดแย้งในเรื่องการก่อสร้างระหว่างองค์กรปกครอง ท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ ซึ่งมักไม่ยินยอมให้พื้นที่การก่อสร้าง ควรสำรวจและจัดการให้ ทั่วถึงใช้วิธีการเจรจาประนีประนอม เทศบาลตำบลบ้านสิงห์มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ควร เร่งรัดให้มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในบัญชีงบประมาณรายจ่ายให้สามารถดำเนินการ ได้ในงบประมาณนั้น ต้องพัฒนาระบบคมนาคมการจัดการขนส่งสาธารณะ น้ำไม่เพียงพอต่อการ ใช้งาน เกิดภัยแล้ง พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรตลอดจนการป้องกันน้ำท่วมและภัยแล้ง และการพัฒนาระบบไฟฟ้าสาธารณะยังเป็นไปได้ช้าและไม่ทั่วถึง ควรบริหารจัดการ ไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตา เจริญพร (2559) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาท

ผู้อำนวยการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับบทบาทผู้อำนวยการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ คือ 1) มีกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 2) บริหารงานอย่างมีระเบียบแบบแผน 3) มีความโปร่งใส 4) ให้ความสำคัญกับข้าราชการซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน 5) เน้นกระบวนการประชาสัมพันธ์ และ 6) รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพียงพอ

อย่างไรก็ตามจากข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลบ้านสิงห์อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี เป็นแบบแผนพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคมของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้น เมื่อบุคคลใดถูกกำหนดให้มีสภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคมอย่างไรแล้ว บุคคลนั้นก็จะแสดงบทบาทตามสถานภาพและฐานะทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ บทบาทและสถานภาพ สอดคล้องกับ พวงเพชร สุรัตน์กุล (2542) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาทเป็นรูปธรรม เห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมาทางบทบาท มี 3 ด้าน คือ 1. บทบาทในอุดมคติ ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพ นั้น ๆ ควรกระทำแต่อาจมีใครที่ทำได้หรือไม่ก็ทำได้ 2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิด ด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย และ 3. บทบาทที่แสดงออก เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วยทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป และสอดคล้องกับเบอร์โล (Berlo, 1996 : 29; อ้างอิงใน จิรัฐติ เสนาคำ, 2559 : 192) ที่กล่าวว่าลักษณะของบทบาทประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้ 1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ 2. บทบาทที่กระทำจริง และ 3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร และปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตท้องถิ่น สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้นจะสามารถตอบสนองหรือแก้ไขได้หรือไม่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้ความเป็นผู้นำที่ดีในการจูงใจเพื่อระดมพลังความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อเนื่องให้แก่พนักงาน

1.2) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ทันสมัยว่าขณะนี้ตนเป็นใคร มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่อย่างไร เพื่อที่จะสวมบทบาท และแสดงบทบาทตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เข้าไปก้าวก่ายงานในหน้าที่รับผิดชอบของคนอื่น

1.3) ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีทักษะหลายด้าน เป็นนักคิดนักวิเคราะห์ มีทักษะในการตัดสินใจ มีการจัดการที่ดี มีทีมงานที่แข็งแกร่ง มีข้อมูลที่ถูกต้องมากพอและทันสมัย นอกจากนี้จะต้องมีทักษะในการวางแผน ทั้งแผนแม่บท และแผนกลยุทธ์ซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีการกำหนดทิศทางและวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้า มีการกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาว สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ในแต่ละขณะได้อย่างเหมาะสม

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1) ควรทำการศึกษาบทบาทอื่นตามสถานการณ์ของผู้นำท้องถิ่นนอกเหนือจากบทบาททางด้านการเมือง เนื่องจากเพราะตัวผู้บริหารเองก็ได้อาสาเข้ามาเป็นแกนนำในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพลเมืองในพื้นที่นั้น ๆ

2.2) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกศสุดา โภคาณิตย์. (2560). **บทบาทท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมเทศบาลค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พินเนสส์ปริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- จิรวุฒิ เสนาคำ. (2559). **ถิ่นพลาโตไป--ไทยพลาโตถิ่น บ้านที่ชีวิตเปลี่ยเปล่าไทยพลาโตถิ่น**. กรุงเทพฯ: โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ มูลนิธิชุมชนไท.
- นิตา เจริญพร. (2559). **บทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**.
- พวงเพชร สุรัตน์กุล. (2542). **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โรจน์นทร์ ศรีปองพันธ์ จิรายุ ทรัพย์สิน และวันชัย สุขตาม. (2561). **บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการบริหารจัดการในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธ์.(2541). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berlo, Leonard, K. (1996). **The Process of Communication**. New York: Holt, Rinchart and Winston.

แนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพื่อลดปัญหาตลาดแรงงาน ของภาคเอกชน

Employment Guidelines for Elderly Workers to Reduce Labor Market Problems of the Private Sector

กานติมา พงษ์นัยรัตน์¹

Kantima Pongnairat

Received: August 31, 2021 Revised: September 2, 2021 Accepted: September 10, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชน และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารในสายงานทรัพยากรมนุษย์ ขององค์กรภาคเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 17 คน (บริษัทละ 1 คน) เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามปลายเปิดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในอนาคต พบว่า ควรจ้างแรงงานผู้สูงอายุให้ทำงานต่อไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง ผ่านกระบวนการแก้ไข้ปัญหา จึงถือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรเน้นหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษา โดยต้องมีการกำหนดระเบียบการขยายเกณฑ์การเกษียณอายุอย่างชัดเจนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคจากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องเทคโนโลยี และยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิม ไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ไม่ยอมรับการปรับโครงสร้าง ทำให้เกิดการไม่ยอมรับผู้บังคับบัญชาที่อายุน้อยกว่า จึงส่งผลให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของบริษัท รวมถึงเรื่องสุขภาพที่อาจเป็นปัญหาในบางตำแหน่งงาน เนื่องจากสมรรถภาพทางร่างกายที่อาจไม่สามารถปฏิบัติงานบางสายงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงาน

¹ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Faculty of Political Science and Law Burapha University, E-mail: kantimap@gobuu.ac.th

ที่ใช้กำลังร่างกาย ภาพรวมทางเศรษฐกิจ สังคม และระดับประเทศ จากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุให้อยู่ในตลาดแรงงานต่อไป พบว่า หากไม่มีการจ้างแรงงานสูงอายุจะทำให้เกิดการขาดรายได้ ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเงินสวัสดิการรัฐ จึงก่อให้เกิดภาระของรัฐบาล อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ หากมีการจ้างแรงงานสูงอายุให้ทำงานต่อไปจะเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ ช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เป็นภาระต่อผู้อื่นและสังคม แนวทางการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า ควรจัดหน้าที่งานให้เหมาะสมกับช่วงอายุหรือองค์ความรู้ที่มี โดยเน้นการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษางานที่เกี่ยวข้อง แรงงานผู้สูงอายุควรเพิ่มทักษะการทำงานให้เป็นแบบทักษะที่หลากหลาย (Multi-Skill) และสำหรับปัญหาด้านสุขภาพบริษัทควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดโปรแกรมการตรวจให้เหมาะสมกับช่วงอายุ

คำสำคัญ (Keywords): แรงงานสูงอายุ การจ้างงาน ตลาดแรงงาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the employment guidelines for elderly workers in the private sector and, 2) to examine problems and obstacles in employing elderly workers in the private sector. In this research, the researcher used a qualitative research method by collecting data from a sample group of 17 executives in the human resource department of private organizations (1 person from 1 company). The adopted research instrument is the in-depth interview using open-ended questions for key Informants.

The results show that 1) in terms of pattern and employment guidelines for elderly workers in the future, it was found that elderly workers should be continually employed since they are workers with high working experience through the problem-solving process; hence, they are regarded as experts who are capable of transferring knowledge well. Therefore, the duty as consultants should be emphasized with clear regulations for extending the age of retirement in order to generate mutual understanding; 2) in terms of problems and obstacles occurred from employing elderly workers, it was found that most of them still do not understand technology and cling on to the traditional working style, they do not open to new changes and do not accept organizational restructuring. This situation leads to the rejection of

younger supervisors which results in a non-compliance with the company's rules and regulations. Furthermore, health issues may cause problems for some positions since their physical fitness may not be suitable to perform certain tasks, especially physically strenuous tasks. With regards to the overview of economic, social, and national aspects relating to employing elderly workers to stay in the labor market, it was found that if there is no employment of elderly workers, there will be a lack of income. As a consequence, they have to rely on state welfare which is the burden of the government and may affect the overall economic problems of the country. If elderly workers are still employed, it will promote income-generating schemes that support the elderly to not be a burden to others and society. Regarding the guidelines to solve problems or obstacles in employing elderly workers, it was found that the assigned duty should be appropriate for the age ranges or their knowledge by focusing on consulting positions on related tasks. Elderly workers should increase their working skills to Multi-Skills. Additionally, for health issues, companies should arrange annual health check-ups regularly by organizing examination programs that suit the age ranges.

Keywords: Elderly workers, employment, labor market

บทนำ (Introduction)

การยกระดับประเทศให้เป็นฐานการผลิตและส่งออก เพื่อส่งเสริมระบบเศรษฐกิจทั้งด้านการค้าและการลงทุน โดยวิธีสร้างแรงดึงดูดให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศนั้น เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาที่หลายประเทศใช้เป็นแนวทาง สำหรับการพัฒนาของประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในหลากหลายมิติตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 มีจังหวัดนำร่อง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) ยกระดับพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมเมือง 4) อำนวยความสะดวกและสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน และ 5) สนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงและท่องเที่ยว กลุ่มนักลงทุนมาจากหลากหลายประเทศ ทั้งประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ประเทศจีน

ประเทศอินเดียและประเทศอื่น ๆ ที่สนใจเข้าร่วมลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มนักลงทุนจากประเทศจีนนั้นพบว่า มีความร่วมมือใน 6 อุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยกัน คือ 1) กลุ่มดิจิทัล 2) กลุ่มหุ่นยนต์ 3) กลุ่มการบิน 4) กลุ่มยานยนต์สมัยใหม่ 5) กลุ่มการแพทย์ และกลุ่มที่ 5 คือ กลุ่มการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (คณิต แสงสุวรรณ, 2561) อีกทั้งประเทศไทยมีปัจจัยสำคัญที่เป็นข้อได้เปรียบในการทำให้นักลงทุนจีนให้ความสนใจเข้าร่วมลงทุน ทั้งความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของกลุ่มอาเซียนจึงทำให้เกิดความสะดวกในด้านการขนส่งเพื่อการกระจายสินค้า รวมถึงการมีวัฒนธรรมธรรมอันดีงาม มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย การเดินทางที่สะดวก ระบบขนส่งที่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจ รวมถึงการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและจีนที่มีมาอย่างยาวนาน แต่เหตุผลสำคัญที่ทำให้นักธุรกิจจีนสนใจลงทุนในประเทศไทย คือ นโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน และถึงแม้ว่า ประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็ซัดก็ตาม นโยบายด้านเศรษฐกิจที่มุ่งการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนจากต่างชาติไม่เคยเปลี่ยนแปลง จึงทำให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย (ภาณติมา พงษ์นัยรัตน์, 2560 : 688-689)

ในขณะที่ประเทศไทยมีเป้าหมายส่งเสริมระบบเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ แต่ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั้งวัยเด็กและวัยแรงงานกลับมีสัดส่วนลดลง ในขณะที่จำนวนประชากรผู้สูงอายุกลับมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจึงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี 2552 ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงอันได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน และในปี 2560 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุและจะเป็นเช่นนี้เรื่อยไป จากข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2560) พบว่า สถิติผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การบริหารงานของภาครัฐรวมถึงผลกระทบด้านสังคม แต่หากพิจารณาอย่างรอบด้านแล้วจะพบว่ากลุ่มสูงอายุ คือ กลุ่มแรงงานที่มีการสะสมประสบการณ์ทำงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้มาตลอดช่วงอายุงาน จึงถือเป็นกลุ่มแรงงานที่ยังคงมีศักยภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานต่อไปได้ โดยข้อดีของแรงงานผู้สูงอายุนอกจากการมีประสบการณ์ทำงานที่ดีแล้ว ยังมีความสุขรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนเมื่อเทียบกับกลุ่มแรงงานวัยหนุ่มสาว นอกจากนี้ การจ้างแรงงานผู้สูงอายุยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พนักงานเกิดความรักความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น เนื่องจากพนักงานเห็นว่า ในอนาคตตนเองจะได้รับการดูแลจากองค์กรเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดความรักในองค์กรและตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยให้องค์กรลดค่าใช้จ่ายในการจัด

กิจกรรมเพื่อรักษานักงาน (Retention) และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้พนักงานทุ่มเทให้กับองค์กรได้อีกด้วย (ธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว, 2559 : ก) ข้อดีของการต่ออายุงานวัยเกษียณ คือ กลุ่มแรงงานสูงอายุจะมีความพร้อมด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ และเป็นผู้มีประสบการณ์ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะไปสู่คนรุ่นหลังได้ ทำให้องค์กรลดภาระค่าใช้จ่ายในด้านพัฒนาบุคลากร รวมถึงเป็นการช่วยเหลือสังคมผู้สูงอายุให้มีความสามารถทำได้ พึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของสังคมและรัฐบาล (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพื่อลดปัญหาตลาดแรงงานของภาคเอกชน เป็นแนวทางในการส่งเสริมแรงงานให้อยู่ในตลาดแรงงานได้ยาวนานขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่กำลังเกิดขึ้น รวมถึงเป็นการรองรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC โดยหากภาครัฐและภาคเอกชนมีการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ภาระของรัฐบาลในการดูแลสังคมผู้สูงอายุอาจลดน้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในอนาคตได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามปลายเปิดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความเป็นในการสุ่ม (Non- Probability Sampling) โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้วิจัยได้มีการจัดสรรตามกลุ่มจังหวัด ที่อยู่ในเขตพื้นที่ EEC ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เท่านั้น โดยผู้เข้าร่วมโครงการหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) คือไม่จำกัดขนาดหรือประเภทธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายอันเป็นการตอบเจตนาวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลต้องดำรงตำแหน่งผู้บริหารในสายงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในด้านแรงงานผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา หรือมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว ซึ่งไม่ควรน้อยกว่า 8 คน (บุญธรรม กิจปรีดาภิรต, 2551) ในการนี้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 17 คน (บริษัทละ 1 คน) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด โดยแบ่งเป็นจังหวัดชลบุรีจำนวน 6 คน จังหวัดระยองจำนวน 6 คน และจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 5 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมด 17 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีกระบวนการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจากเอกสาร บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัย และจากเว็บไซต์ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสัมภาษณ์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจรรยาบรรณของนักวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัยอันจะนำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะศึกษาให้มากที่สุด

4. นำผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูล มาสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามที่ได้นั้นต้องมีการกำหนดข้อคำถามหลักในการวิจัยก่อน จากนั้นจึงตั้งคำถามย่อยต่อไป (Marshall and Rossman, 1995)

5. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำประเด็นคำถาม ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถามโดยพิจารณาเป็นรายข้อ

6. ดำเนินการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Analysis) โดยการถอดเทปจากการสัมภาษณ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันหรือแก้ไขอีกครั้ง

7. นำข้อคำถามที่ได้รับการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วเข้าที่ประชุมกรรมการจริยธรรมเพื่อเป็นการยืนยันว่า ข้อคำถามนี้มีความถูกต้อง เหมาะสม สามารถนำไปใช้สัมภาษณ์ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ Colaizzi (1978, cited in Beck, 1994) ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Clark and Wheeler, 1992) ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงและการบันทึกภาคสนามมาพิจารณาหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ
2. นำข้อมูลกลับมาอ่านพิจารณาอีกครั้งโดยละเอียดแล้วจึงตีความพร้อมทำการตั้งข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ
3. เมื่อได้ข้อความหรือประโยคที่สำคัญแล้ว จึงนำมาแสดงในรูปของแผนภาพเพื่อให้เห็นความชัดเจนในแต่ละประเด็นที่สำคัญของแต่ละด้าน
4. บันทึกรายละเอียดโดยใช้วิธีการเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มีมีการนำทฤษฎีไปควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือนำความคิดวิเคราะห์ความเห็นส่วนตัวเข้าไปแสดงในข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
5. หาแนวคิดทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาอธิบายข้อสรุปที่ได้รับหลังจากการตรวจสอบจากผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ด้านแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในอนาคต โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรจ้างแรงงานผู้สูงอายุให้ทำงานต่อไป เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสูง สะสมประสบการณ์มาอย่างต่อเนื่อง พบเจอปัญหาและอุปสรรคมากมาย ผ่านกระบวนการแก้ไขปัญหามาแล้ว จึงถือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหน้าที่ที่เหมาะสมจึงควรเน้นการเป็นที่ปรึกษา โดยเฉพาะการเป็นที่ปรึกษาด้านการบริหาร เนื่องจากตลอดชีวิตการทำงานได้

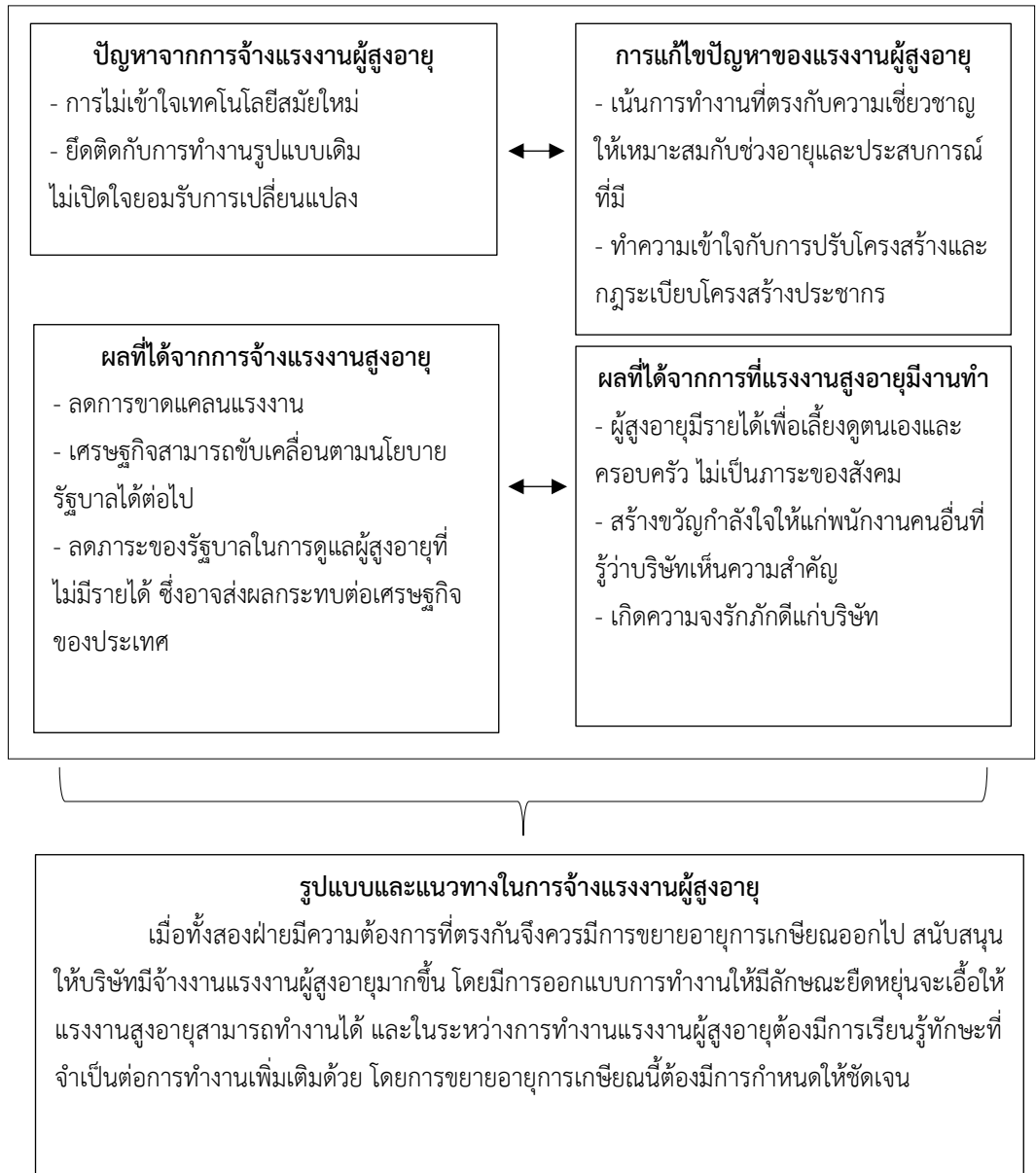
มีการสะสมข้อมูลไว้อย่างมาก จึงอาจเป็นประโยชน์ต่อการบริหารองค์กรในภายภาคหน้าได้ โดยในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ก่อนถึงวัยสูงอายุ บริษัทต้องมีการวางแผนให้มีการฝึกฝนพัฒนาการเป็นที่ปรึกษา เพื่อที่ในอนาคตจะสามารถทำหน้าที่การเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ แต่ทั้งนี้ บริษัทต้องเปิดใจที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของแรงงานผู้สูงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้วย แต่สิ่งอื่นใดก่อนที่จะมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของแรงงานผู้สูงอายุ บริษัทควรมีระเบียบการขยายเกณฑ์การเกษียณอายุให้ชัดเจนก่อน เช่น การขยายจากอายุการเกษียณ 60 ปี ออกไปอีก 5 ปี เนื่องจากเห็นว่าอายุ 65 ปี ของแรงงานผู้สูงอายุ ยังถือว่ามียศกภาพที่สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี

2. ด้านปัญหาและอุปสรรคจากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ และบางท่านยังคงยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิม ไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่เดิม ไม่ยอมรับการปรับโครงสร้างทำให้เกิดการไม่ยอมรับผู้บังคับบัญชาที่อายุน้อยกว่า จึงส่งผลให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของบริษัท นอกจากนี้ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ คือ เรื่องสุขภาพ เนื่องจากสมรรถภาพทางร่างกายที่อาจไม่สามารถปฏิบัติงานบางสายงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่ต้องใช้กำลังร่างกาย แต่ยังพบว่า มีบางบริษัทที่เห็นว่าการจ้างแรงงานผู้สูงอายุไม่ได้เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน ด้านภาพรวมทางเศรษฐกิจ สังคม และระดับประเทศ จากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุให้อยู่ในตลาดแรงงานต่อไป พบว่า หากไม่มีการจ้างแรงงานสูงอายุจะทำให้เกิดการขาดรายได้ ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเงินสวัสดิการรัฐ จึงก่อให้เกิดภาระของรัฐบาล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ แต่หากมีการจ้างแรงงานสูงอายุให้ทำงานต่อไปจะเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ ช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เป็นภาระต่อผู้อื่นและสังคม และมีผู้กล่าวว่า การจ้างแรงงานผู้สูงอายุอาจทำให้สุขภาพของผู้สูงอายุเสื่อมช้าลง ช่วยลดปัญหาโรคซึมเศร้า และลดอัตราการเป็นโรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer's) ได้ดีอีกด้วย อีกทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับพนักงานคนอื่น ๆ ให้เกิดความจงรักภักดีกับบริษัทมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเห็นว่า บริษัทให้การดูแลเป็นอย่างดี เข้าใจถึงความจำเป็นในการทำงานเพื่อหารายได้ของพนักงาน และนอกจากนี้การจ้างแรงงานผู้สูงอายุทำให้เกิดความสมดุลในตลาดแรงงาน ซึ่งปัจจุบันและในอนาคตจะมีการขาดแคลนแรงงานที่มีความรู้ความสามารถตรงตามที่ต้องการ จนอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศได้ และการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า ควรจัดหน้าทำงานให้เหมาะสมกับช่วงอายุหรือองค์ความรู้ที่มี โดยเน้นให้เป็นผู้ควบคุมงานหรือเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพงาน เนื่องจากแรงงานผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรอบคอบในการทำงานสูง หรืออาจให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในงานที่เกี่ยวข้อง เพราะถือเป็นผู้มีประสบการณ์เข้าใจ

สถานการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งวิธีนี้บริษัทจะได้รับประโยชน์มากกว่า นอกจากนี้การปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับช่วงอายุยังเป็นการป้องกันปัญหา ด้านการใช้เทคโนโลยีของแรงงานผู้สูงอายุได้อีกด้วย แต่ก่อนที่จะเริ่มการปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือวิธีการทำงานบริษัทควรมีการปรับปรุงโครงสร้างและกฎระเบียบให้เรียบร้อยก่อน เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งหน้าที่ที่เกิดขึ้น สำหรับปัญหาด้านสุขภาพ บริษัทควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดโปรแกรมการตรวจให้เหมาะสม กับช่วงอายุ และยังพบว่าบางบริษัทเห็นว่าไม่จำเป็นต้องปรับหรือแก้ไข เนื่องจากไม่มีปัญหาหรือ อุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ โดยบริษัทได้มีการออกแบบการทำงานให้สอดคล้องกับการใช้ แรงงานผู้สูงอายุแล้ว องค์ความรู้หรือทักษะที่แรงงานผู้สูงอายุจำเป็นต้องเร่งพัฒนา คือ การสร้าง ความรู้และความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญยิ่งในปัจจุบัน การสื่อสารถือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญมากเช่นกัน ดังนั้นการมีความรู้เรื่องภาษาอังกฤษจึงไม่ควร มองข้าม รวมถึงองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องในหน้าที่การทำงาน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องในหน้าที่งาน การคิดแบบ Mine Mapping (แผนภูมิความคิด) การเข้าถึงโซเชียลมีเดีย (Social Media) เพื่อให้รู้ทัน ต่อสถานะเศรษฐกิจโลก ดังนั้นแรงงานผู้สูงอายุจึงควรเพิ่มทักษะการทำงานให้เป็นแบบ ทักษะที่ หลากหลาย (Multi-Skill) และพยายามเพิ่มเติมองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ให้ทันสมัยทันต่อสถานการณ์ ปัจจุบันมากขึ้น

สถานประกอบการ

แรงงานผู้สูงอายุ

ภาพที่ 1: แนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพื่อลดปัญหาตลาดแรงงานของภาคเอกชน

ที่มา : การสังเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย (ข้อมูลภาคสนาม)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการอภิปรายถึงแนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาตลาดแรงงานของภาคเอกชนในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในอนาคต จากผลการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย (2560) ได้มีการศึกษาด้าน Aging ในโครงการ Thematic Studies ซึ่งจัดทำโดยสายนโยบายการเงิน พบว่า การเตรียมพร้อมเพื่อรองรับกับสังคมผู้สูงอายุของประเทศต่าง ๆ นั้น มีรูปแบบที่ประเทศไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศได้ดังนี้ 1) การขยายอายุเกษียณ 2) การสนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นนโยบายที่ช่วยสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้ผู้สูงอายุ 3) การเพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน จะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้และยกระดับผลิตภาพของแรงงานในระยะยาว 4) การยกระดับคุณภาพชีวิตซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยภาครัฐต้องมีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และ 5) การมีส่วนร่วมและประสานงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับจาร์รี่ ปิ่นทอง และคณะ (2561 : 1-2) ที่ได้ศึกษาเรื่องสังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย โดยพบว่า แรงงานไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มออกจากตลาดแรงงานตั้งแต่อายุ 45 ปี และส่วนใหญ่เป็นแรงงานหญิง ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยการ 1) การให้แรงงานได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและมีทางเลือกที่จะทำงานในระบบได้มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มทักษะ (Up-skill) และการเสริมทักษะใหม่ (Re-skill) ตลอดช่วงอายุการทำงาน 2) สร้างแรงจูงใจให้แรงงานทำงานมากขึ้นโดยเฉพาะแรงงานผู้สูงอายุและแรงงานหญิง โดยการออกแบบการทำงานให้มีลักษณะยืดหยุ่นจะเอื้อให้แรงงานสูงอายุและแรงงานหญิงสามารถหางานให้เหมาะสมตามความต้องการได้ โดยสรุปรูปแบบและแนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในอนาคตควรมีการขยายอายุการเกษียณออกไป สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น โดยมีการออกแบบการทำงานให้มีลักษณะยืดหยุ่นจะเอื้อให้แรงงานผู้สูงอายุสามารถทำงานได้ และในระหว่างการทำงานแรงงานผู้สูงอายุต้องมีการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานเพิ่มเติมด้วย

2. ด้านปัญหาและอุปสรรคจากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ และบางท่านยังคงยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิม ไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่เดิม ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการมีปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะตำแหน่งที่ต้องใช้กำลังแรงกายในการทำงาน เช่น งานแบกหาม เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ทั้งสองฝ่ายต้องมีการทำความเข้าใจให้ตรงกัน โดยฝ่ายแรงงานผู้สูงอายุต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ยอมรับวิธีการหรือรูปแบบการทำงานเปลี่ยนไป และฝ่ายองค์กรต้องหาวิธีการที่จะทำให้แรงงานผู้สูงอายุที่ยังคงมีศักยภาพสามารถทำงานได้ โดยพิจารณาถึงสภาพการทำงานและองค์ความรู้ของแรงงานผู้สูงอายุเป็นหลัก โดยสรุปปัญหาหรือ

อุปสรรคจากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเกิดจากสองปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกที่เกิดจากความไม่เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และปัจจัยภายใน คือ การยึดติดกับรูปแบบการทำงานแบบเดิม ไม่เปิดรับสิ่งใหม่ รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพของแรงงานผู้สูงอายุเอง ด้านภาพรวมทางเศรษฐกิจ สังคม และระดับประเทศ จากการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ การจ้างแรงงานผู้สูงอายุให้ทำงานต่อไปถือเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ ช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เป็นภาระต่อผู้อื่นและต่อสังคม รวมถึงไม่ต้องพึ่งพาเงินสวัสดิการจากภาครัฐ เพราะหากผู้สูงอายุไม่มีรายได้จากการทำงาน หรือหารายได้เพื่อดูแลตนเองและครอบครัวไม่ได้แล้ว ภาครัฐจำเป็นต้องเข้ามาดูแลจึงอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศได้ สอดคล้องกับ ชีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (2559: ก) ที่กล่าวว่า การจ้างแรงงานผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พนักงานเกิดความรักความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น เนื่องจากพนักงานมองว่าในอนาคตตนเองจะได้รับการดูแลจากองค์กรเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดความตั้งใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร และยังเป็นการช่วยให้องค์กรลดค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อรักษาพนักงาน (Retention) และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้พนักงานทุ่มเทให้กับองค์กรได้อีกด้วย โดยสรุปการจ้างแรงงานผู้สูงอายุสร้างผลดีทั้งต่อภาคเศรษฐกิจ สังคมและระดับประเทศ เนื่องจากการที่ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง ทำให้ไม่เป็นภาระต่อผู้อื่นรวมถึงลดการพึ่งพาเงินสวัสดิการจากภาครัฐลงได้ การแก้ไขปัญหหรืออุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ กล่าวคือ องค์กรควรจัดหน้าทำงานให้เหมาะสมกับช่วงอายุหรือองค์ความรู้ที่มี โดยเน้นให้เป็นผู้ควบคุมงานหรือเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพงาน ปิยะนันท์ ปิงวงศ์ (2560: 51) กล่าวว่า เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการปลดพนักงานลง บริษัทได้มีการฝึกอบรมเพิ่มทักษะใหม่ให้แก่แรงงานเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับเครื่องจักรได้มากขึ้น หรือให้สามารถย้ายไปทำงานในแผนกอื่นที่เครื่องจักรยังไม่สามารถทำงานทดแทนคนได้ เช่น งานตรวจสอบมาตรฐานสินค้า สอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย (2560) ที่กล่าวว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับสังคมผู้สูงอายุของประเทศต่าง ๆ นั้น มีรูปแบบที่ประเทศไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศได้ โดยการเพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน จะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้และยกระดับผลิตภาพของแรงงานในระยะยาวซึ่งภาครัฐต้องมีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมและประสานงานกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสรุปเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหหรืออุปสรรคในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุองค์กรควรจัดหน้าทำงานให้เหมาะสมกับช่วงอายุหรือองค์ความรู้ที่มี โดยเน้นให้เป็นผู้ควบคุมงานหรือเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพงาน นอกจากนี้ควรเพิ่มทักษะอื่นที่จำเป็นต่อการทำงานควบคู่ไปด้วย การพัฒนาองค์ความรู้หรือทักษะที่จำเป็นแก่แรงงานผู้สูงอายุ เทคโนโลยี

ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งกับการทำงานในปัจจุบัน ซึ่งในแต่ละช่วงยุคของเทคโนโลยีได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถทำงานนั้นได้ สอดคล้องกับ เกษม เฉลิมชนะกิจโกศล (2543, อ้างถึงใน พัทธธิดา วัฒนธรรม, 2557) กล่าวว่า การปรับตัวในการทำงาน คือ การที่บุคคลสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยการปรับตัวนั้นมี 3 รูปแบบด้วยกัน คือ การปรับตัวให้เข้ากับงาน การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมในการทำงาน และการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน นอกจากนี้ยังรวมถึงองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น ความรู้ด้านกฎหมาย การคิดแบบ Mine Mapping (แผนภูมิความคิด) การเข้าถึงสื่อโซเชียล (Social Media) เพื่อให้ทันต่อสภาวะเศรษฐกิจโลก ดังนั้นแรงงานผู้สูงอายุจึงควรเพิ่มทักษะการทำงานให้เป็นแบบทักษะที่หลากหลาย (Multi-Skill) และพยายามเพิ่มเติมองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ให้ทันสมัยทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น โดยภาครัฐและภาคเอกชนควรทำงานประสานกันในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกัน โดยสรุปผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการปรับตัวทั้งด้านการทำความเข้าใจเรื่องเทคโนโลยี รวมถึงองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยควรเพิ่มทักษะการทำงานให้เป็นแบบทักษะที่หลากหลาย (Multi-Skill) ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมากกับการทำงานในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการดำเนินนโยบายภาครัฐเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีการจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หรือ EEC ทำให้มีความจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากโครงสร้างของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ทำให้แรงงานวัยหนุ่มสาวมีจำนวนลดลง แต่กลับมีแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการทำให้นโยบายยังคงขับเคลื่อนต่อไปได้ จึงควรส่งเสริมกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุให้ทำงานในตลาดแรงงานต่อไปได้ โดยมีการจัดหน้าที่ที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ทักษะ หรือความรู้ความสามารถ เนื่องจากแรงงานผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มแรงงานที่มีประสบการณ์สูง จึงสามารถนำความรู้ที่มีมาใช้ในการทำงาน รวมถึงถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้

2. ภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องประสานร่วมมือกัน โดยมีการวางแผนออกแบบล่วงหน้าทั้งด้านการพัฒนาองค์ความรู้หรือทักษะที่จำเป็นเพื่อรองรับกับการทำงาน

ในอนาคต โดยการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องเพื่อผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสัมภาษณ์แรงงานผู้สูงอายุและแรงงานช่วงอายุอื่นด้วย เพื่อเป็นการทราบแนวคิดในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในอนาคต
2. ปรับเปลี่ยนรูปแบบในการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มขึ้น โดยเชิญผู้เข้าร่วมที่มีความหลากหลายทั้งด้านอายุ ตำแหน่งงาน และอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ควรเชิญตัวแทนจากภาครัฐเข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). “ระบบสถิติการลงทะเบียนผู้สูงอายุของประเทศไทย” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.dop.go.th/th/known/1> สืบค้น 5 มกราคม 2563.
- กานติมา พงษ์นัยรัตน์. (2560, เมษายน-มิถุนายน). “เหตุใด...ประเทศไทยจึงเป็นจุดสนใจของนักลงทุนจีน?”. **مجلة العلوم الاستراتيجية**. 6(2) (ฉบับพิเศษ) : 677-690.
- คณิต แสงสุพรรณ. (2561). “Grand Strategy on Belt and Road Initiative and the EEC” สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.eeco.or.th/sites/default/files/Grand.pdf> สืบค้น 7 มกราคม 2563.
- จารีย์ ปิ่นทอง ธนภรณ์ จิตตินันน์ ประภัสสร แสงสุพรรณ และณัฏฐา กุลนาถศิริ. (2561). **โครงการศึกษาด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีนัยต่อการดำเนินนโยบายสายนโยบายการเงิน: สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย**. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560). “โครงการ Thematic Studies: แนวทางการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุในประเทศต่างๆ” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib/_Article_21Jun2017.pdf สืบค้น 5 มกราคม 2563.
- ธีรธรรม วุฒิวิตรชัยแก้ว. (2559). **โครงการศึกษาการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน**. รายงานฉบับสมบูรณ์. พุทธศักราช 2559. โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ (มส.ผส.).
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรัชต์. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- ปิยะนันท์ ปิงวงศ์. (2560). **ผลกระทบของอุตสาหกรรม 4.0 ต่อแรงงาน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัทธิดา วัฒนธรรม. (2557). **ทักษะของแรงงานอุตสาหกรรมผลิตต่อความมั่นคงในการทำงานภายใต้ประชาคมอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). “ขยายการจ้างงานวัยเกษียณ ต้นแบบการเรียนรู้โดยโรงพยาบาลสำนักงานแพทย์และบริษัทเซ็นทรัลพลาซ่า จำกัด (มหาชน)” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://resource.thaihealth.or.th/media/knowledge/17072> สืบค้น 5 มกราคม 2563.

- Clarke, J. B., & Wheeler, S. J. (1992). A view of phenomenon of caring in nursing practice. **Journal of Advanced Nursing**, 12(17), 1283-1290.
- Marshall, C. & Rossman, G. B.. (1995) **Disigning Qualitative Research**. USA: Sage Publications.

